

Yeni Başlangıç

Cumartesi günleri çıkar * Yıl: 2 - Sayı: (27) - 1 * 30/Haziran/1950 * Sahibi ve Yaza işlerini fiilen idare eden: Mustafa Büyükalp * Fiyatı: 25 kuruş * Abone: Yıllığı 12 - 6 aylığı 6 lira * Adres: Çemberlitaş Cami Sokak No: 59 İst. Tel: 21131 * Dizgi ve Baskı: Osmanbey Matbaası.

Grev meselesi karışısında İnönü ve Celâl Bayar

(C.H.P. Genel Başkanı)
İnönü, Taksim meydanında, ücretle tutulmuş alkışçıların ortasında verdiği seçim nutkunda, (Grev hakkının bu günkü şartlar altında memleketimizin bünyesine zarar verecek bir mahiyet taşıdığını, fakat ileride işçilere bu hakkın verilmesi düşünülebileceğini) söylüyordu.

Bu suretle milyonlarca endüstri ve toprak işçisi vatandaşın (ov) unu istemek için kürsülerin üstünde şehir şehir dolaşan eski (millî Şef), «demokrasi yoluna girdikten» bes yıl sonra, hâlâ, korporatif devlete temel olan fasist İtalyan kanunlarına ve Hitler'in salâtnat devrindeki Alman iş Kod'una sadakatle sarılarak, grev yasağında ayak direyor; demokratik hak ve hürriyetlerin tanınmasında fiilen bir arpa boyu ilerlemek istemediğini dünyaya ilân ediyordu. «Dününüyoruz», demiyordu. Hattâ düşünceceğiz bile diyemiyor: istikbâl si-gasını tasrif civanmertliğini bile gösteremiyordu.

Yurttaşları köle farzedilen mutlak bir hükümdar edası ile lütfen ve müriyetten ileride düşünebileceğiz!) diye vait buyuyor-
du. Realitelerin inkârı demek olan bu sözler, taş kesilmiş bir dimağın mahsullerinde başka bir şey olamazdı. Ve ancak da'kavukları tarafından Aristo ve Eflâton'a benzetilen bir (diktatörcük) ün nutkunda yer bulabilirdi. Bir hafta geçmeden, C.H.P., uzun bir dağılıp ve çözülüş sevrî sonunda, seçim bozgununa uğradı.

Programı —daha doğrusu programsızlığı— kurucularının siyasî mazisi, rehber kadrolarının sosyal kökleri ve (Hürriyet Miza-kı) nın câzibesî ile sürüklenen alacalı yığınların ekonomik menfatları ve sınıf durumları bakımından çağdaş sosyetelere has bir partiden ziyade gayr-i mütecanis bir amalga ve geçici bir muhalefet bloku olan D. P. nin lideri Celâl Bayara gelince, o, seçim propagandalarında, liberal bir jest takınarak, formel grev hakkını kabul etmiş görünüyor; ve kendi Partisi iktidara geçtiği takdirde işçilere bu hakkı vereceğini söylüyordu.

Bugün D. P. iktidardadır. (Devamı: 6 ncı sayfada)

Kapitâl ve Karl Marx

“Kapitâl”, tercümesinin 45 senelik mazisi

MARKSİZM'in ana kitabı olan **KAPİTAL** hem bütün medenî dünya dillerine tercüme edildiği halde, kitabın yazılışından aşağı yukarı bir asır geçmiş olmasına rağmen, henüz Türkçeye tam kitap halinde tercüme edilememiştir. Bunun sebeplerini başka bir yazımızla açıklamaya çalışacağız.

Gelecek sayımızda başka memleketlerde ve Türkiye'de **KAPİTAL**'in tercümesi için yapılan çalışmalara dair bir inceleme yazısı bulacağız. Ondan sonra da, asıl (**KAPİTAL**) in tercümesini okuyucularımıza vermeğe başlayacağız. Gazetemizdeki **KAPİTAL** tefrikası altlarında numaraları bulunan kitap sayfaları halinde verileceği için, isteyen okuyucularımız, bu sayfaları bir araya getirip, **KAPİTAL**'i kitap halinde ciltleyebileceklerdir.

Kapitâl'in Türkçeye çevrilmesi için çalışmaların kırk beş senelik bir geçmişi vardır. 2 Eylül 1326 tarihli **İŞTİRAK** gazetesinin 20 nci sayısında **Alyans Mektebi Müdürü İsrail Efendinin** (Nasıl çalışmalıyız?) başlıklı yazısı 45 sene evvelki fikirler de olsa, bugün de tazeliğini muhafaza ettiği ve **Kapital**'in nasıl tercüme edilmesinin gerektiği hakkında bize bir fikir verdiği için, bu yazıyı aynen alıyoruz;

Aşağıdaki yazı, aslı bozulmadan bugünkü dile çevrilmiştir.

Sosyalist olarak ortaya atılan mücahitleri tanımam. Arasında katılmakla iftihar ettiğim bu içtimai meslek'in gerçeklerini ve nazariyelerini ne dereceye kadar bildiklerini de bilmem. İçtimai haklarını ne tarafa açtılar, nasıl ve ne yolda çalışacaklar, doğduran doğruya çalışan sınıfın gasbedilmiş haklarını, seçkin sınıfın ve sermayedarların itisafatına karşı ateş saçan bir lisanla mı müdafaa edecekler? Yoksa çalışma ibrelerini mahdut bir daire içinde dolaştırarak (sosyalizm) e Türkiye'de dahi bir varlık, bir uzviyet vermeğe mi çalışacaklar? Bütün bunları ileride göreceğimiz eserler ve meyvalarla öğreneceğiz. Fakat eserlerini okuduğum, ancak aynı meslekten olduğum halde kendileriyle görüşmediğim arkadaşlara arz etmek isterim ki, âdil olan fikirlerimizin yayılmasında gayet sistematik, muntazam bir hareket hattı tutmamız, hem iştirakçi mesleğimiz, hem de muhitimizin şartlarının iktizasındandır.

Mesleğimiz ulvî ve mukaddes olduğu kadar, büyük ve müthiş tir! Bütün insan cemiyetinin in kilâbı maksadını güttüğünden, bunun fennî kısımlarını bilmiyen cahiller, bazı malûmatfûrüş kimselerin, yahut hakikat düşmanları menfaatperestlerin yalan yanlış anlattıklarına kapıldıkları için yalnız (sosyalizm) kelimesini iştikten bile korkuyorlar.

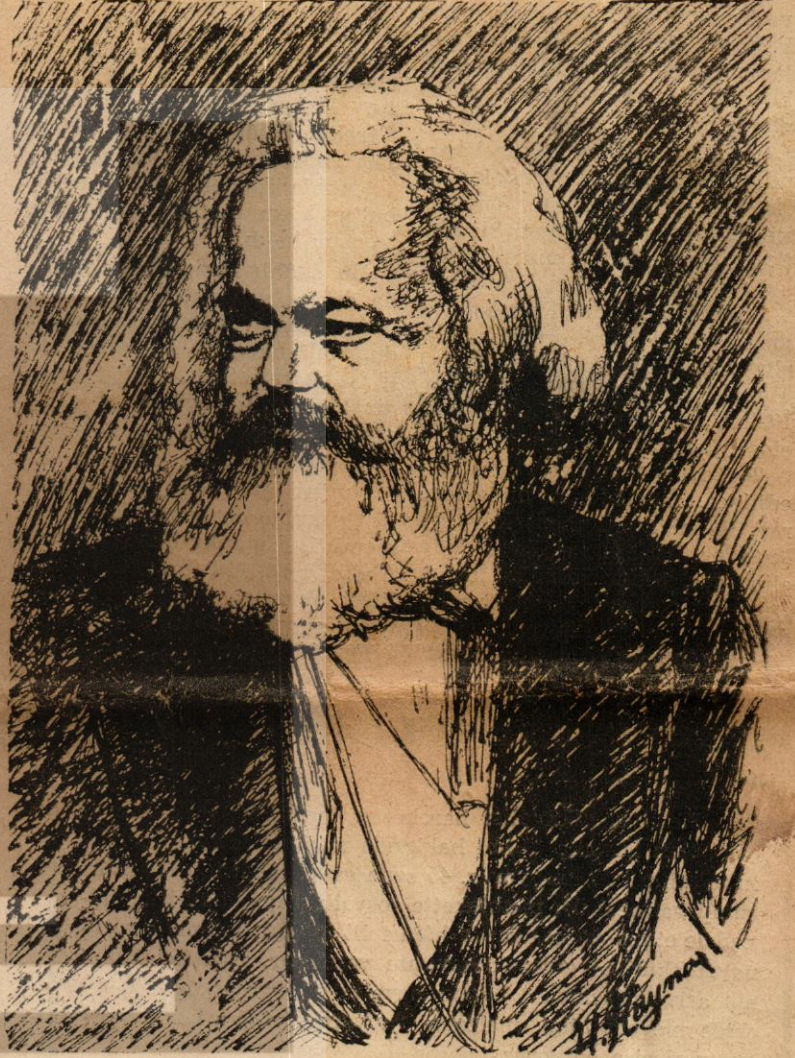
Böyleleri, yalnız Osmanlı Meşrutiyetini meydana getiren muhterem partiyi tanıdıklarından, o partinin programından başka bir takım fikirler beslediğimizi görerek âdetâ bizi Meşrutiyet aleyhdarlığı, irtica taraftarlığı ile suçlandırıyorlar da

yok değildir. Hem bunların böyle düşünmeğe hakları var. Zira kendilerinde değil (sosyalizm) gibi zamanımız medeniyetinin en ileri bir içtimai felsefennî ve siyasî fikir namına en âdi bir şeyi anlayacak kabiliyet hiç mi, hiç yok... Muhitimizdeki avâm insanlara bugün okuyup yazmanın faydasını anlatabilsek bize ne mutlu!

Avâmın işçi kısmı vakıa yol göstermemize muhtaçtır. Fakat hiç bir zaman unutmamalıyız ki, işçiler açık haklarının müdafaaı sırasında bilgili, zeki, faal, müteşebbis, tecrübeli mücahedeçilerin yardımına daha ziyade ihtiyaç duyar. Ve bu kudretli vatan öncülerini meydana getirmeyince, amele ordusuna her ne suretle olursa olsun hareket emri vermek af olunmaz bir hata olur!

Zulme, gadre, diktatörlüğe karşı işçilerin kalbinde bir ayaklanma hissi, bir mukavemet duygusu uyandırmak kadar âdâletli, haklı bir şey düşünülemez! Evet! Fakat, bu hususta bir metod, başarıya ulaştıran bir prensip takip etmek de, en büyük şarttır.

Mesleğimiz için aldığımız yüksek hakikatları hazmetmek kabiliyet ve istidadı olmayanlara, emel ve fikirlerimizi telkine uğraşmalıyız, zira bundan menfaat yerine mazarrat hasil olur. İşte bunun için, en evvel milletin beyni olan mütefekkir gençlerden sosyalizm havasile dolu bir felsefî muhit meydana getirmeye çalışalım. Elimizden geldiği kadar burjuva nazariyelerini çürütecek esas içtimai ve iktisadi kaideleri durmadan yayararak, bütün makalelerimizin hukukî, siyasî ve içtimai birer inceleme mahsulü olması için uğraşalım. Hattâ Karl Marks, Lassal, La Farg, Bebel, Jores gibi büyüklerin seçme eserlerini türkçeye ter-

Karl Marks

cüme etmek üzere kudretli ve Fransızca'yı iyi bilen arkadaşlarımızdan bir tercüme heyeti kurulması meselesi bence propagandanın esaslı ve sağlam olması için en birinci, bir ihtiyaç olarak meydana gelir. Çünkü Türkiye'de sosyalizmin ancak ismi vardır. Bir de, zengininin malını

fakirlere vermek diye yanlış bir anlayış... Partimizin ruhunu teşkil edecek bu felsefî binayı meydana getirmek, sonra o güneş saçan merkezden halkın kalbine adâlet ve hak ışıklarını göndermek lâzımdır.

Negriyatımızda aslâ ilim ve (Devamı: 6 ncı sahifede)

Özümüz ve Sözüümüz

9/temmuz/1948 yılında çıkan (**BAŞDAN**) gazetesinin ilk sayısında önsöz olarak şunlar yazılmıştı:

Özümüz, sözüümüz birdir. İlk sözüümüz sen sözüümüzdür. Millet'in hayrına olduğuna inandığımız fikirlerimizden ne döndük, ne döneriz!

Ne paramıza pulumuza, ne Amerikadan eglmiş kız oğlan kız baskı makinelerimize, ne de her satırımızla yere çaldığımız kodamanlara güveniyoruz.

Bütün cesaretimizi, azmimizi, bağlı olduğumuz fikirlerin kuvvetinden ve halktan alıyoruz. Şimdiye

kadar muvaffak olduk, yine de olacağız.

Bir çok gazeteler gibi, daha çıkmadan Partiler vasıtasıyla aboneler toplamadık, ilânlar almadık. Çünkü bu gazete, büyük adamlara, partilere, hükümete, yabancılara satılmaz! Yalnız onu okuyanlar tarafından alınır.

Şimdiye kadar çıkardığımız gazetelerin uğradığı âkibetlerin bir kısmı okuyucularımızca da bilinir. Fakat ölmedik, işte elimizde kalem yine meydana yız. Ve işte yeni baştan konuşuyoruz.

Türkiyede gizli Teşkilât nasıl kuruldu ?

Siyasî Cinayetler Ahmet Samim, Hasan Fehmi, İştirâkçi Hilmi ve Sabahattin Alinin ölümleri

Yazan :
Ismail Pökcan

24 Temmuz 1908 de İkinci Abdülhamid, Kanunî Esasî'ye uygun olarak seçim yolile Millet Meclisi (Meclis-i Mebusan) in toplanmasını irâde buyurmuştu. İkinci Abdülhamit 33 yıl Meclis-i Mebusan'ı kapalı tutmuştu. Meclisin yeniden toplanmaya çağırışının sebebi, Resne ve Pristine'de dağa çıkan hürriyetperver askerlerin, Meclisin toplanması için yaptıkları ihtilâl idi. Hakikat-ı halde, Abdülhamit fiilen Meclisi toplama yerine, kuvvetlerini bu ihtilâlciler üzerine yürütseydi, bu hareketi bas tırması muhakkaktı. Fakat, İkinci Abdülhamidin Paris'teki (Osmanlı Muhalifleri Cemiyeti) nin neşriyatından korkması, Sarayın mutemet paşalarından Şemsi Paşa'nın, Selânik'te Atif Kamçıl tarafından öldürülmesi, nihayet Saray hafiyelerinin İttihat ve Terakki gizli cemiyetinin çok kuvvetli olduğu şeklinde raporlar vermesi, İkinci Abdülhamidi bu şekilde karar vermeğe sebep olmuştur.

Halbuki, hakikat bunun tamami aksidir. Yani ordudaki hürriyetperver bir azlıktı. Paris'teki Muhaliflerin faaliyeti bir hiçti. İttihat - Terakkinin memleket içinde faaliyeti çok zayıftı.

Halbuki, hakikat bunun tamami aksidir. Yani, ordudaki hürriyetperver bir azlıktı. Paris'teki Muhaliflerin faaliyeti bir hiçti. İttihat Terakkinin memleket içinde faaliyeti çok zayıftı.

24 Temmuz'da Meşrutiyet ilân edilince, memleketin mukadderatı İkinci Abdülhamit kuvvetlerinden, İttihat ve Terakkinin eline geçiyordu. Halbuki, İttihat Terakkinin memleket miqyasında geniş bir teşkilâtı yoktu. Bu cihetten idareyi, taht ve devlet

emniyetini, umumî asayışı temini çok zor olacaktı. İlk devirlerde İttihat Terakki kendi gizli kuvvetlerine dayanarak memleketi, ferdin ve devletin emniyetini sağlamayı düşündü. Meselâ; bu husus için, İstanbul'da İttihat Emniyeti için Selim Sırrı Tarcan, Filozof Rıza Tevfik, Avukat Fuat Şükrü ve göz doktoru Esad Paşadan mürekkep bir komite tesis etmişti.

Halbuki bu devirde İttihat Terakki gizli teşkilâtına mensup o kadar cüz'î bir kuvvetle İstanbul bulun yani hükümet merkezinin emniyetini sağlamağa imkân yoktu. Bu sebeptendir ki, İttihat Terakki Selânik'ten avcı taburları adlı ihtilâlciler kuvvetlerini İstanbul'a göndermeğe ve İstanbul'un emniyetini sağlamağa mecbur kaldı.

Bu silâhlı kuvvetlerin yanında ayrıca gizli istihbarat teşkilâtı yapmak lüzumunu da duydu. Malûmdur ki, İslâmiyet, gizli istihbaratı tel'in ettiği içindir ki, tarih boyunca hiç bir Müslüman Devleti gizli istihbarat teşkilâtı yapmamış ve hiç bir müslüman da bu mahiyetteki teşekküllerde vazife kabul etmemiştir. Halbuki bunda, İkinci Abdülhamit, Müslümanların Hâlifesi olmasına rağmen, hafiye teşkilâtı yapmıştı.

Pek tabiidir ki, modern bir

devirde devlet gizli istihbarat teşkilâtı kurmak lüzumunu duymuştu.

O devir Türkiyesinin fazla mutekit oluşu, hafiyelerden son derece nefret etmiş bulunması

Bir siyasî cinayete kurban giden Ahmet Samim

dolayısıyla İttihat Terakki, İstanbul'da ve Müslümanlar arasında da bu teşkilâta girecek pek adam bulamıyordu. Bu sebeptendir ki, İttihatçıların gizli istihbarat teşkilâtı Yahudileri, masonları, veya İttihat Terakkiye son derece bağlı unsurların yerine geçmişti.

Şu kadarını söyleyebiliriz ki; yalnız İstanbul için 15 insan bu labilmişlerdi. Çolak Hayri, Kenan, Naci vesaire bu teşkilâtın müessisleri idi. Şefleri de bir Yahudi idi. Pek tabiidir ki, bu zayıf teşkilâtın istihbaratı da çok zayıf olacaktı. Vaziyeti kat'i delillere bağlayıcı ve adliyei talmin edici bir de ayrıca gizli icra organları olması lâzımdı.

İşte, İttihat Terakki, bunu düşünerek (Teşkilâtı Mahsusa) adlı bir gizli icra teşkilâtı kurmuştu. Bu teşkilât mensupları talim ve terbiyelerini Serez'de yaptıkları için bu teşkilâtı mahsusaya (Serez Çetesi) denir.

Çerkez Ahmet, Tüfekçi Selâhattin Abdülkadir (Atatürk'e suikastten idam edildi) Yakup Cemil ve ilâhîreler.. teşkilâtın en faal rüknüydüler.

İttihat Terakki, hapishanelerdeki idamlık, yahut 15 seneye mahkûm olmuş, gözü pek unsurları, Yakup Cemil yolile hapishanelerden toplatıp Yakup Cemilin mahiyetinde Çete'nin birer efradı olarak yetiştirdiler. Serez de yetişen bu unsurları İttihat - Terakki, İstanbul'a köylü muhacir şeklinde münferiden getirtti ve şimdiki İstanbul Kız Lisesi altındaki garajın olduğu yere ve diğer han odalarında bunları yerleştirdi. Ve bunlar sayesinde İttihat - Terakkiye muhalif sayısız vatandaşları imha ettirdi.

Gerçi, o devirde Teşkilâtı Mahsusa tarafından öldürülmemiş, doğrudan doğruya adı bir cinayet olarak bu dünyaya gözlerini yummuş politikacılar olabilir. Fakat, bu cinayetlerden hangisinin Teşkilâtı Mahsusa tarafından ve hangisinin âdiyen olduğunu tefrik zordur. Fakat âdi-

yen olan cinayetlerin de olduğu muhakkaktır. Buna misal olarak Mahir Paşa'nın ölümünü sayabiliriz. Teşkilâtı Mahsusa tarafından işlenen cinayetlerin başında Serbestî gazetesinin başmuharriri Hasan Fehmi gelir. Köprü üstünde vurulan Hasan Fehmi'nin katilleri devrin zabıtası tarafından yakalanamadı.

Bunu, SEDAİ MİLLET gazetesini başmuharriri Ahmet Samim'in öldürülmesi takip etti. Fakat bu cinayetin faili devrin zabıtası tarafından yakalanamadı.

Dünyu Umumiye Mütercimlerinden Zeki Beyin, Dünyu Umumiye idaresinin rezaletlerini ortaya çıkarıcı neşriyatını önlemek için, o muhterem zat da Bakırköyünde öldürüldü. Bütün milletçe faili bilinen bu cinayetlerin mahiyetini, zabitanın ortaya çıkarmaması muhalefet çevrelerinde de İttihat Terakkinin «Teşkilâtı Mahsusa sına karşılık mukabil terörcü çetelerin doğmasına sebep oldu.

Mahmut Şevket Paşa'nın katli hâdisesi, memlekette bir İttihat ve Terakkinin sevk ve idare ettiği, diğeri de muhalefetin emrinden olmak üzere iki (Çete) İstanbulu terörize etmeğe başladı. Devlet, bu durumdan ve bunun doğuracağı neticelerden korktuğu için ve ayrıca Yakup Cemil'in bu Teşkilâtı Mahsusa'ya dayanarak tehdide başladığı için 1911 de İttihat - Terakki'yi lâgvetti.

Birinci Dünya Harbinin patlak vermesi ve Taşnakçı Ermenilerinin harekete geçmesi üzerine İttihat - Terakki 1915 de bu teşkilâtını yeniden tesis etti. Teşkilâtı Mahsusa'nın ilk devresinde bu teşkilâtın âzaları, ancak İttihat - Terakki'den aldıkları aylığa inhisar ediyordu. Başka bir kazançları yoktu. Çünkü; öldürdükleri insanların yağma edilecek, yanlarında bir servet mevcut değildi. Halbuki, Teşkilâtı Mahsusa'nın ikinci devresinde ise, geniş bir yağmaya imkân vardı.

Bu itibarla, bu teşkilâtı On

Sabahattin Ali nasıl öldürüldü ?

Arkadaşımız Sabahattin Ali, 13/Ocak/1947 tarihli Markopaşa'nın 6 ncı sayısında (KOKUYOR!) başlıklı baş yazısında şöyle diyor:

«Ankarada bir doktor öldürülüyor. Sonra bir Vali kendini öldürüyor. Ortaya sahte katil sürülüyor. Mahkemenin yeri değiştiriliyor, işin içine mühim isimler karışıyor, yabancı ülkelere giden paralardan, yabancı elçiliklerle temaslardan bahsediliyor. Nihayet sahici katil meydana çıkıyor ama, öldürme sebebi gizli kalıyor, bazı şeyler açıklanıyorsa da, bazı şeyler saklanıyor.

Bir vapurla altın kaçırılıyor. Avrupa'dan kibar bir bayan sırılda altın kaçırırken yakalanıyor İşe mühim kimselerin, hatta elçilerin adı karışıyor. Gazeteler sütunlar dolduruyor, evvelce daha lüks vapurla kaçırılan altınların dedikodusu yapıyor. Yine bir şeyler açıklanıyor, bir şeyler saklanıyor.

Yirmi senedenberi petrol aranıyor, petrol bulunamıyor, on li

dördüncü Lui'nin protestanları imha ve tehdit için kurduğu Dragon teşkilâtına benzetebiliriz. Teşkilâtı Mahsusanın azı katillerinden, meselâ Çerkez Ahmedin bu devrede yüzbinlerce lira değerinde: bir mücevherat, elde ettiği Cemal Paşa'nın yaptığı tahkikat neticesinde sabit olmuştu. Bu Teşkilâtı Mahsusa işi, para vurmağa döktüğü için merkezin emir almağa lüzum duymadan; nerde paralı bir adam duymuşlarsa O'nu vurup, temizlemeğe ve servetine konmağa kalkmışlardı. Bu sebeptendir ki, bu Teşkilâtı Mahsusanın iş görmesi imkânsız bir şekil almıştı. Hele merkezin muhalefetine rağmen Mebuslardan VARTKES ve ZÜHRAPYAN efendileri öldürmesi, Teşkilâtı Mahsusa mensuplarının da Cemal Paşa tarafından Suriyede tasfiye edilmesini doğurdu.

Mevzuu bitirirken bu yoldan elde edilen servetler hakkında bir fikir verebilmek için Merhum dostumuz Rıza Nur beyin bir konuşmasını esnasında naklettiği bir fıkrayı zikre mevzuu son verelim:

Rıza Nur bey, Sıhhat Vekilliği devrinde Karaköy'de Ziraat Bankasının önünde meşhur Tırnakçı Salim'le karşılaşmış[*] ve polisi vasıtasile görüşmek için onu yanına çağırılmış. Tırnakçı Salim'in üstü-başı son derece düzgün olduğu için gelirin yerinde olduğu besbelliydi.

Rıza Nur bey, Tırnakçı Salim'e Millî Mücadeleye iştirak etmemiş olması dolayısıyla işsiz güçsüz ve binnetice mali durumunun iyi olmaması muhtemel bulunduğunu ve bir insan sifasına elinden gelecek bir yardım yapmağa âmade bulunduğunu söylemiş. Salim, buna karşılık mali durumunun iyi olduğunu ve ticaretle meşgul bulunduğunu ve devr-i sabıkta mikdarı kâfi para biriktirdiğini ihsas etmişti.

[*] Tırnakçı Salim, Bekirağa Bölüğü muhafızlarındandı, muhaliflerin Bekirağa bölüğünde tırnaklarını sökmesiyle Tırnakçı Salim adile maruftur. Malûmdur ki, bu sökülen tırnaklarla muhaliflere tatbik edilen kazık lama ve domuz dayığı işkencelerinin yapılmasını temin eden kırbaç sopa vesaire vasıtaları Lütfü Fikri bey, Meclis-i Mebusanda Mebuslara göstermişti.

İştirâkçi Hilmi nasıl öldürüldü ?

Türkiye, Sosyalist hareketler tarihinde çok önemli yeri olan İştirâkçi Hilmi hakkında maalesef etraflı bir tetkike sahip bulunmuyoruz. 45 sene evvel çıkardığı (İştirâk) isimli gazetesi ile, memlekette sosyalizmi yaymak için mücadele etmiş ve bu uğurda hâlâ faili meçhûl kalmış bir cinayete kurban giderek hayatını vermiştir. İştirâkçi Hilmi nin arkadaşlarından, bugün hayatta olanlardan bize elerinde mevcut bilgi, malzeme ve varsa fotoğraflarını vermelerini rica ediyoruz.

(İştirâk) mecmuasının başında (Sosyalizm efkârının mürevvicidir) ve (Biri yer, biri bakar; kıyamet ondan kopar!) altında da Fransızca (Journal Socialiste ICHTİRAK) ibareleri yazılı idi.

Bu sayfada okuduğunuz Ahmet Samim ve Hasan Fehmi beylerin bir siyasî cinayete kurban gitmeleri hakkında İŞTİRÂK mecmuasının 29 mayıs 1326 tarihli 16 ncı sayısında İştirâkçi Hilmi, şunları yazmıştı:

(Saday-ı Millet) Sermuharrir Ahmet Samim bey, cumagenceci bir dest-i hâin ve hafi tarafından katlolunmuştur. Refikimizi taziyet ederiz. Ahmet Samim bey, zeki ve müstait simalarımızdan biri idi.

Vak'a-i cinaiyye, karakoldan iki adım uzakta vuku bulmuş olduğu halde, katilin derdest edilememesi zabıta için ne kadar şin ve mucib-i teessûf olduğu gayr-ı kabil-i inkârdır. İlk kurşunun ta dimağa isabet etmesi, katilin meharetine delâlet ediyor.

Zabıtamız her halde katili bulmalıdır. Aksi takdirde (İştirâk) bunu bir cinayet-i siyasîye addetmekte haklı kalacaktır. Ahmet Samim beyin vak'a-i katli ile Hasan Fehmi beyin keyfiyet-i katlinde mühim bir münasebet vardır. Birisi Köprüde karakoldan az uzakta bir meharetli el tarafından, birisi de Emin önünde ve karakoldan biraz ötede...

Ahmet Samim bey otuz ya-

şında kalemile temeyyüz etmiş bir gençti Kendisinden daha bir çok hizmetler bekliyorduk.

Fakat ne çâre; işte muhteris bir el onu bizden ayırdı. Bunun acısını bizim duyduğumuz kadar başkaları da duysa...

Amet Samim bey, kuvvetli kalemli, ateşin yazıları ile çoktanberi nazar-ı dikkati celbediyordu.

Saday-ı Millet gazetesi ne kadar müteessir olsa lâyıktır.

Yalnız o değil, bütün gençler buna teessûf ediyorlar. Hatta daha doğrusunu söyleyelim, bütün muharrirlerimiz (sıra bize geliyor..) diye düşündüklerini re'yül-âyn görüyoruz.

Heman Cenab-ı Hak mumaleyhin aile-i kederdâdesine sabr-ı cemil ihsan buyursun..

Bu yazıda, siyasî cinayet sırasının kendisine geleceğinden endişelenen, İştirâkçi Hilmi'nin bu endişesi başına gelmiş, bir hain el tarafından Bozdoğan ke-merinde öldürülmüştür.

Alman İmparatorluğunun kuruluşu

Kanun, hukuk diline çevrilmiş Ekonomidir

Tarihte zorun oynadığı rol

Antidürring'in ikinci kısmına ait üç mephası — Zor Teorisi başlığı altında bir bütün teşkil eden II, III ve IV üncü mephasaları — Vera Zasulic'in 1884'deki çevirmesinden sonra, bir çok Alman sosyalistlerinin ricası üzerine Tarihte Zorun Oynadığı Rol ünvanlı ayrı bir broşür halinde vermek isteyen Engels, buna, bir dördüncü mephas eklemiştir. Üstünde Zor Teorisi yazılı dosyadaki önsözün yarım kalmış müsvedesinde dediğine göre; Engels, bu mephası, son otuz yıl lık Alman tarihinde zorun oynadığı ehemmiyetli rol hakkındaki fikrini Alman okuyucusuna bildirmek için eklemiş bulunuyordu ki, bizim formüllerimizle uğraşacağımız etüd işte budur.

Galip bir ihtimalle, 1887 - 88 kışında yazılan ve ilk defa, E. Bernstein tarafından, Şubat - mart 1896 da, Neune Zeit'da (Yıl XIV, C. I) basılan bu tamamlanmamış etüdü başında, Engels şöyle diyor:

«Şimdi, teorimizi çağdaş Alman tarihine ve bunun bağrında kan ve kılıçla yürütülen zora tatbik edelim.»

1 — Engels, «Ailenin Aslı» nda şuları söylemişti:

«..... Devlet, sınıf antagonizmalarını gemlemek zaruretinden doğduğuna, öte yandan bu sınıflar çatışırken doğduğuna göre, umumî kaide olarak, en kudretli sınıfın, iktisaden hâkim sınıfın Devletidir; o sınıf ki, Devletin yardımıyla siyaseten hâkim sınıf haline de geçer ve mahkûm sınıfı ezmek ve sömürmek için yeni vasıtalar kazanır.»

Burada da, görüyoruz ki, Devlet hâkim sınıfın siyasi teşkilâtıdır:

«..... Ortaçağın sonundanberi tarih, Avrupalı büyük millî Devletler temeli üzerinde kurmağa çalışmaktadır. Yalnız bu çeşit Devletler iktidardaki Avrupa burjuvazisinin normal sivasî organizasyonlarıdır: onlar, aynı zamanda uluslararası ahenkli enternasyonel is birliğinin kurulması için elzem şartlardır ki, bu olmadıkça, proletarya iktidarı olamaz! Enternasyonel barışı sağlamak için, kaçınılmaz bütün millî ihtilâfları bertaraf etmek gerektir. her ulusun müstakim ve kendi yurdunda büyük olması gerektir.»

Bundan başka, burada, yine tarihle karşılıyoruz. Tarih; muayyen bir devirde, bir coğrafi kit'ayı bu kit'a burjuvazisinin normal siyasi organizasyonları olan millî Devletler temeli üzerinde kurmağa çalışmaktadır. Demek, tarih bu kit'ayı kurarken bir sınıf organizasyonundan başka bir şey olmayan Devleti temel alıyor: ve dolayısıyla onu muayyen bir sınıf temeli üzerinde kuruyor.

Tarih sınıfların savaşıdır. İnsanlar kendi tarihlerini, muayyen şartlar içinde, yapıyorlar. Tarihin sarfettiği çehitler gelişmiş olmayıp, bir sınıf temeli üzerinde vukua gelir.

2 — Milliyet hisleri burjuva sınıfının gelişip serpilmesiyle mebsuten mütenasip olarak kaynaştığı gibi, bu sınıfın serpilmesi de tesadüfi değildir:

«Demek, ticaret, ziraat, endüstri ve dolayısıyla de burjuvazinin kudreti geliştikçe her yerde millî duygu yükseliyor; parçalanmış ve ezilmiş milletler birlik istiklâl istiyordu.»

3 — Siyasi yapı, hukuk ahkâ-

mı, endüstri ve ticaretin önüne dikilince er geç yıkılmak zorunda kalır. Endüstri şartları hukuk alanını zorlar. Küçük Devletler halinde kurulmuş bir Almanya: türlü türlü ticaret ve sanayi kodları; çeşit çeşit para ve ölçü. Bir yandan da büyük hamlelerle ilerleyen endüstri ve ona bağlı ticaret»

«Bununla beraber Alman eyaletçiliği, seviyesi fevkalâde yükselen bir endüstriye ve ona tâbi olan ticarete, muhtelif ticaret ve sanayi mevzuatının çokluğu yüzünden, artık, dayanılmaz bir engel olacaktı...»

Tek bir medenî kod, İmparatorluğun bütün vatandaşları için tam bir dolaşma ve ikametgâh serbestisi, endüstri ve ticaret mevzuatında vahdet; bunlar artık coşkun Üniversitelerinin vatanperverane hülyaları değildi, bundan böyle endüstrinin zarurî yaşama şartları idi.»

4 — Siyasette en coşturucu dillekler, en ideal gayeler maddi esasa dayanır:

«Tek bir (vatan) özleyişinin arkasında çok maddi bir esas vardı.»

Pratik tacirin ve sanayicilerin doğrudan doğruya işlere ait zaruretten doğan arzusu vardı. Küçük Devletlerin tarihinden miras kalan ve ticaretle endüstrinin serbestçe gelişmesine engel olan bütün eski şeyler süpürülmeli: cihan pazarına girmek isteyen Alman iş adamlarının ilkin kendi memleketlerin de yenmek zorunda oldukları bütün fuzulî güçlükler bertaraf edilmeliydi.

Almanyanın siyasi ittihadını gerektiren âmil iktisadî zaruretti: «Alman birliği ekonomik bir zaruret olmuştu.»

5 — Engels'e göre, nasyonalleri burjuvazinin hareket tarzında başlıca âmil ekonomik sebeplerdir:

«Fakat her şeye rağmen, burjuvazi, hattâ Prusya'da, durmadan yükseliyordu; zira, küstah Prusya Devleti dahi endüstrisiz ve ticaretsiz, bademâ sıfırdı.»

Prusya için büyük bir muvafakiyet olan Zollverein orta ve küçük Devletlerin bütün burjuvazisini Prusya'dan yana çekiyordu. Saksonya müstesna, hiç bir Alman Devleti yoktu ki, endüstrisinin gelişmesi Prusya'

Yazan ;
Bedri Eyim

ya azıcık olsun yaklaşabilin; ve bu yalnız tabii ve tarihî şartlardan değildi. Gümrük sınırlarının genişlemesinden ve bunun peşi sıra da iç pazarların yayılmasından ileri geliyordu.

«Zollverein genişledikçe ve küçük Devletleri dahilî pazarların içine aldıkça bu Devletlerin yeni doğan burjuvaları Prusya'ya karşı günün birinde belki de siyasi metbuları olacak ekonomik metbuları nazarıyla bakmağa alıştılar.»

«Hülâsa, Alman burjuvaları Prusya'nın lâyük olduğu sevgi hakkında hiç de hayale kapılmıyorlardı. Şayet, 1840 dan itibaren, Prusya hegemonyası onların indinde gittikçe artan bir ragbet kazandıysa, bunun yegâne sebebi, daha hızlı bir ekonomik inkişaf neticesinde, Prusya burjuvazisinin iktisaden ve siyaseten Alman burjuvazisinin başına geçmiş olmasıdır.»

Görüyoruz ki, burada da, biricik sebep yine ekonomik gelişme varıyor; Devletin bütün kudreti ekonomi temelinde dayandığı gibi, ekonomik tâbiyet de siyasi tâbiyetten önce geliyor.

6 — Biraz önce, küçük Devletler halinde kurulmuş bir Almanyanın, endüstri ve ticaretin hızla ilerleyişi önünde, yıkılması gereken bir set teşkil ettiğini; ticaret ve endüstrinin serbest gelişmesine engel olunca, küçük Devletlerin tarihinden miras kalan bütün eski şeylerin süpürülmesi gerektiğini görmüştük. Engels, yine, endüstri ve ticaretin gelişmesini ele alıyor:

«Almanyanın endüstrisi ve ticareti o derece inkişaf etmiş, Alman ticarethanelerinin dünyayı saran ağı, o kadar genişlemiş ve ağırlık delikleri o kadar sıklaşmıştı ki, artık dahilî küçük devletler sistemine ve yabancı ülkelerde hukuk ve himayeden mahrumiyete katlanılamazdı.»

7 — Siyasi inkilâbı harekete getiren faktör ekonomiktir; ve, Devlet, iktisaden en kuvvetli sınıfın menfaatlerine boyun eğiyor:

«Federal anayasa en ehemmiyetli ekonomik münasebetleri hususî Devletlerin mevzuatından çekip alıyor ve düzenlemesini konfederasyona havale ediyor.»

yordu: Konfederasyona dahil bütün ülkede ikametgâh serbestisi ve endüstrinin, ticaretin, gümrüklerin, seyri sefaînin, paraların, vezinler ve ölçülerin, şimen diferlerin, nehir yollarının, posta ve telgrafların, patentaların, bankaların millî lejislasyonu; bütün dış politika; konsolosluklar; ecebî ülkelerde ticaretin himayesi; tıbbî zabıta; ceza hukuku; muhakeme usulü ilh.. Bütün bu şeylerin çoğu, kanunlar vasıtasıyla ve tamamiyle liberal bir tarzda düzene girdi. Ve nihayet, bir taraftan kapitalizmin tekâmülüne, diğer taraftan Prusya hâkimiyetinin iştihalarına en fazla yolu kapayan küçük Devletler sisteminin en kötü nakiseleri kaldırıldı.»

Ekonominin kudreti orduların ve diplomasi entrikalarınınkinden üstündür. Cihan tarihinde ordular dan ve diplomatların entrikalarından daha yaman kuvvetler vardır.

1848 denberi, burjuvazi iştirilmiş bir ekonomik hamleyle ileri atılıyordu. 1847 ticaret krizinden sonra endüstri dev çapla rile gelişmişti. Bu gelişmeyi tâyin eden âmil, okyanusu aşan vapur seferinin kuruluşu, şimen diferlerin muazzam yayılışı ve Kaliforniya ile Avusturalya altın madenleri idi. Almanya da bu gelişmeye geniş çapta iştirak etmişti.

«Bismark inkilâbını harekete getiren şey, burjuvazinin küçük Devletler sistemine has mübadeledeki engellerin kaldırılması için, ve cihan pazarında ecebî rakipleriyle bir şerait müsavafı için yaptığı tazyikti...»

Alman burjuvazisi, mevcut nüfusun içinde ekonomik bakımdan en kudretli sınıftı; lâzım gelirdi ki, Devlet onun ekonomik menfaatlerine itaat etsin!»

ENGELS, bu faslın başında, Devlet iktidardaki sınıfın siyasi teşkilâtıdır, demişti. Şimdi de yine Devlet ve sınıfa gelmiş oldu. Devlet, iktisaden en kudretli sınıfın ekonomik menfaatleri önünde eğilir. Yani bir kelimeyle, politika iktisadın emrindedir.

8 — Siyasi partilerin dağılışı tarzı neye dayanır? Engels'in aşağıdaki ibaresi bu sorunun cevabını şöyle veriyor: Sınıfların dağılışı tarzına:

«Sınıfların bu dağılışı tarzı Parlamantoda ve Landtag'larda partilerin dağılışı tarzının temeliydi»

söylemiştir: Mevsimlik tesirler bir yana, 1948 ilk teşrininden beri işsizlik büyük bir hızla artmağa devam etmektedir.

Sendikalardan alınan habere göre, martta işsiz sayısı 6 milyon civarındaydı. Bu rakam resmî kaynaklarından 1 milyon 800 binden fazladır. Ekonomik meselelerde yetkili sendika ağzlarına göre önümüzdeki ağustosta işsizlerin sayısı 1940 tanberi görülmemiş en yüksek seviyeye çıkacaktır.

İşsizlerin durumu gittikçe fecileşmektedir. Çoğunun devletten yardım görme müddeti sona ermiş, hayır kurumlarının sadakasına muhtaç kalmışlardır. Matbuatın bildirdiğine göre, geçen seneden itibaren devlet 2 milyon işsizi yardıma kesmiştir. (Devamı. 6 ncı sayfada)

Alman sosyetesini —belli başlı üç sınıf halinde kümeleşen — büyük toprak sahipleri, köylüler, burjuvazi, orta sınıf (küçük burjuvazi) ve işçilerden mürekkepti. Bunlardan büyük toprak sahipleri ve köylünün bir kısmı muhafazakârları teşkil ediyor; endüstri burjuvazisi burjuvazileralizminin sağ kanadını meydana getiriyordu. Nasyonalliberaler, sol kanat —ileri parti denilen zayıflamış demokratik parti— burjuvazinin bir kısmı ile işçiler tarafından desteklenen küçük burjuvalardan mürekkepti. Nihayet işçilerin kendi partisi olan sosyal demokrasi vardı buna bazı küçük burjuvalar da dahildi.»

9 — Politika durmu endüstri durumuna uygun düşmelidir:

«Büyük endüstri ve onunla beraber burjuvazi ve proletarya Almanya'da böyle bir devirde teşekkül etti ki, o devirde proletarya, burjuvazile hemen aynı zamanda, siyasi sahneye tek başına girebilirdi; ve netice itibariyle, burjuvazi münhasıran veya üstün durumda siyasi iktidarı ele geçirmeden önce iki sınıf arasındaki savaş başlamış bulunuyordu. Fakat, Almanya'da, huzur ve sukun içinde geçecek ve sağlam temellere oturmuş bir burjuvazi hâkimiyeti çok kalmış olmakla beraber, 1870 de, umumiyetle, mülkiyete sahip sınıfların menfaati icabı, en iyi siyaset bir burjuvazi iktidarına yol açmaktı. Ancak bu surettedir ki, dağılışı halinde bulunan feodalizm devrinin mevzuat ve idare alanını kaplayan sayısız artıkların temizlemek mümkün olabiliyordu; ancak bu surettedir ki, Büyük Fransız ihtilâlinin bütün neticelerini Almanya'da tedricen kökleştirmek, hülâsa, Almanyanın arkasında hâlâ saklanıp duran upuzun eski saç kesmek; ve onu şuurlu bir tarzda ve kat'i surette modern tekâmül yoluna sevk etmek, siyasi şartlarını sınıflarına intibak ettirmek mümkündür.»

10 — Marx, Kolonya Jürisi önündeki müdafaaanamesine başlarlarken, kanunun sosyeteğe dayandığını ve Napoleon Kod'unun gerçek sosyal duruma uymak zorunda bulunduğunu söylemişti. Engels de Fransız hukukçusunun istinad ettiği tarihi temeli verirken, yine bu Kod'dan bahsediyor; Napoleon Kodu —diyor— modern burjuvazi sosyetesine ait iktisadî yaşama şartlarının hukuk düsturları diline çevrilmesinden ibarettir.

«Fransız hukukçusu, feodalizmi ve mutlakiyetçi keyfi zabıta idaresini tamamiyle yıktıktan sonra, Napoleon tarafından ilân edilen klâsik Kod'unda, yeni teşekkül etmiş modern sosyetenin ekonomik hayat şartlarını hukuk normları diline çeviren Büyük İhtilâl dayandı.»

Görüyoruz ki, Dürring'e karşı yaptığı polemikten on yıl sonra, Engels, Alman tarihine ait muşahhas bir hâdiseyi incelerken, bilhassa, ekonominin politikaya üstünlüğü, ekonomik zaruret ve ekonomik inkişaf âmilinde duruyor. Ekonomik inkişaf sınıf, Devletle sınıf ve sınıfla parti arasındaki münasebet, bundan başka da, politikanın maddî esas ve Devletin ekonomik temeli bir kaç formüle mevzu olmuştur.

Nihayet, burada şunu buluyoruz: Kanun, hukuk diline çevrilmiş ekonomidir.

DÜNYADA neler oldu neler oluyor?

Kanlarını satanlar

Amerikan matbuatı, geçenlerde Los Angeles'ten verilen şu haberi yayınladı:

Birçok kimseler kanlarını satmak için tıbbî müesseselere müracaatlarını sıklaştırmışlardır. Sıhhatlarına zararlı olur endişesiyle böylelerinin teklifleri reddedilmektedir.

İncelemeler sonunda bunların yaşamak için bundan başka çaresi kalmıyan işsizler olduğu anlaşılmıştır. Artık bu duruma bütün Amerikan şehirlerinde sık sık rastlanmaktadır.

Tuhafı şu ki, aklıktan ölmek için kanlarını satan işsizler

hakkındaki bu haber, Amerikan resmî şahsiyetlerinin Birleşik Devletlerde işsizliğin azalmakta olduğuna dair verdikleri demecelerle aynı zamana tesadüf etmiştir. Bu demeciler, ziraat ve bazı sanayi dallarındaki mevsimlik fazla işçi ihtiyacını işsizliğin azalması gibi göstermek gayretindedirler.

Fakat meseleye daha yakından bakarsak bu seneki geçici fazla işçi ihtiyacının geçen senelere nazaran çok düşük olduğunu görürüz. El işleri istatistik bürosu direktörü M. Clague, şimdiki durum hakkında şunları

şimdiki durum hakkında şunları

İrânın Ekonomik meselelerinde Amerika ile İngiltere arasında Rekabet

İrân Meclisi Komisyonları, son oturumlarından birinde Meclisin tasdikine sunulacak olan İngiliz - İrân petrol anlaşmasının metnini müzakere etmiştir.

İrân basını, bilhassa İrân'ın senelik plânının gerçekleştirilmesinde göze çarpıyor. Amerikalılar, İngiliz taraftarı olan (7 senelik plân dairesi) müdürünü düşünerek yerne kendi adamlarından birini getirmeğe çalışıyorlar.

Amerikanın Franko İspanya'ya sına yardımı

Amerika hükümetinin Faşist İspanyaya bir yardım projesini kabul etmek üzere olduğu şayi ası Vaşington'da ısrarla dolaşmaktadır. «New - York Post» ve diğer gazetelerde yayınlanan bir makalede Marquis Childs şunları yazıyor:

«Yüksek resmi şahsiyetler, ihracat ve ithilât bankasının İspanya'ya ikrâzda bulunması için emir vermek üzeredirler.

Öldürülen Grevciler

Enougol (Nigéria) maden grevcilerinin geçen ikinci Teşrinde açıkça kurşuna dizilmelerini tahkik eden heyet raporunu İngiliz gazeteleri tarafından yayınlanmaktadır.

Bu raporların meydana koyduğu Nigéria'daki korkunç vaziyetten bahseden bir gazete diyor ki:

«İngiliz kolonisi Nigéria'da ekmeğini müdafaa için greve katılmak, alçakça öldürülmeye göze almak demektir!»

Enougol harbi tarihte, 1912 de Lena'daki İngiliz madenleri grevcilerine karşı Çarlık Rusya'nın giriştiği vahşiyane katliâmın yanında yer alacaktır.

Bıraktığımız gerden başlıyoruz

1948 yılı 19 Mayıs'ta Bursa'dan sürgünden döndüğüm zaman, ihtiyacı karşılayacak ileri bir gazete memleketimizde yoktu. Bursa'da bulunduğum üç buçuk ay içinde, durmadan plânlarını hazırladığım bir haftalık gazeteyi çıkarmak kararında idim. İşte bu kararla 9 Temmuz 1948 de (BAŞDAN) gazetesinin ilk sayısını çıkarmağa muvaffak olduk.

(BAŞDAN), hiç fasılasız, terörün en şiddetli olduğu bir devrede, altı ay süreli faaliyetten ve 27 sayı çıktıktan sonra, başkının şiddetine dayanamıyarak kapatılmıştı.

27 sayı çıkabilen (BAŞDAN), o devrede bir ihtiyaca cevap vermiş olmakla beraber, şimdilik burada açıklamayı doğru bulmadığım sebeplerden, bir türlü istediğimiz bir gazete haline gelememişti. Bu yolda bütün gayretlerimiz, iyi niyetlerimiz neticesinde zamanın şartlarını ve imkânlarımızın hududu içinde ancak o kadarını yapabiliştik.

Bu gazetede, bir çok sebepler yüzünden yalnız kalmak zorundan dolayı, yazılar istenilen ölçüde değil. İçerden ve dışardan nasıl zorluklarla (BAŞDAN) ancak 27 sayı çıkarabildiğimiz hikâyesi uzundur. Gazetenin çıkmasında el birliği ile yardımlarını esirgemeyen arkadaşların kıymetli yardımları olmasaydı, (BAŞDAN) 27 sayı çıkarmak mümkün olamayacaktı. (BAŞDAN) dört defa mahkemeye verildi. Üçünden beraet edildi, bir dâva mahkûmiyetle neticelendi.

(BAŞDAN) gazetesinin 21 nci sayısında Nâzım Hikmet'in bir şiiri bulunduğu için, bir başka behane ile toplatıldı. O zaman büyük şair Nâzım'ın ismini bile kimsenin gazetesine yazmadığı bir devirdi.

Gazetenin 25 nci sayısı da

toplatıldı. Ondan sonra her sayı toplatılmağa başlandı, Zaten (BAŞDAN) kendisini kurtarılmayan bir gazete idi. Markopaşa'dan kazandığımız para ile çıkarabiliyorduk. Halbuki Markopaşa'yı da her sayı toplamağa

Yazan :

Çiz Mesin

başlamışlardı. Üstelik bu toplanan sayılardan bir kısmını mahkemeye bile veremediler, bir suç bulamadılar. İşte bu durum karşısında her iki gazeteyi de kapamağa mecbur olduk.

(BAŞDAN) ın bilançosu şudur:

27 sayı çıktı. 21, 26, 27 nci sayıları toplatıldı. 27 sayılık (Başdan) ın baskı tutarı 150 bin adettir. Bunun 60 bini satılmış, gerek baskı, gerek kuruluş masrafı olarak 4796 lira harcanmıştır.

Gazetenin satış ve iade satışından 3215 lira alınmış, geriye kalan 1581 liralık zarar Markopaşa'nın kârından kapatılmıştır.

On yedi ay sonra (BAŞDAN) : (YENİ BAŞTAN) ismi ile tekrar çıkarıyoruz. (Yeni Baştan) gazetesi, Türkiye'de Sosyalizmi yaymak maksadı ile çıkıyor. Dünyanın Sosyalizme doğru gittiği artık açık bir gerçektir. Namuslu münevverlerin bunu anlamaları için, gözlerini gerçeğe kapamış olmaları lâzımdır. Memleketimizin ve halkımızın menfaati de bir Sosyalist Dünya nizamı içinde yer alması ile mümkündür..

Maalesef Sosyalizmi öğrenmek için ana kitaplardan mahrumuz. İşte (Yeni Baştan) beryandan bu ana eserlerin tercü-

olan fenaliktan hissemizce biz dahi müteessir oluruz. Bu sül bir gemi su almağa başlasa da yolculardan bir kaçı halden haberdar olup bağırsızlar sair haberi olmayanlar gibi niçin susmuyorsunuz? demek gibi bir haldir.

Sual — Devletteki tehlikeyi siz nerden anladınız?

Cevap — Tehlike meydana dır. Sağlam çürük üç milyon kese kadar varidatı olan bir devletin on altı milyon keseden fazla faizli borcu olur ve varidatın yarısı ann faizine gider, kendi kuvvetinin bir kaç kat ilerisinde olan bir hasmın tehlikesi altında olup, andan her gün bin yara almaktan vücudu gırbâle döner ve etibbaası ann hastalığından istifade için yaranın nerden geldiğini ve vücudün ne surette nâzik ve müteessir olduğunu dâim saklarlar ve ol cihetle yanında buluna dostları destgîr olmak istedikçe bir faide vermezler ve belki annlar da kasıtları olmadan başka yâreler açarlarsa, o devlet tehlikede olmaz da, saâdette mi olur?

Bu haller göz önünde dururken, sairleri ses çıkarmıyor deyü ağız kapamak mı lâzım gelir? Sairleri hususî sebeplere mebni bir şey söyleyemiyorlarsa, acaba içlerinden kan gitmiyor mu?

Sual — Ya sizin bu ihtilâflar üzere bulunmanız devlet ve milletçe daha zararlı olmaz mı? Hamiyet iktizası bu mudur? Düşmanlar da ancak sizin kadar söyleyebilir.

(Devamı: 6 nci sayfada)

melerini vermeğe çalışırken, beryandan bu fikirlerin asıl geniş halk takabasına yayılması ve dünya ve yurt içi olayları Sosyalistçe bir görüşle aydınlatmağa uğraşacaktır.

Şunu kabul etmeliyiz ki, MARKSİZM'i, onun düşmanlarının da bilmeğe, öğrenmeğe şiddetle ihtiyaçları vardır. Aksi halde neye dost ve neye düşman olduklarını bilmeyenlerin kör döğüşünden başka bir şey olmayan bugünkü acıklı hal sürüp gidecektir.

Bütün çalışmalarımız, bir ferdi olmakla hayatımızın tek şerefini duyduğumuz halkımıza faydalı olmaktadır.

Bütün hayatımız ve bütün bu işlerimiz meydana iken, hâlâ dedikodu, fis - kos ve türlü yâvelerle her müsbet hareketi kösteklemek, baltalamak isteyenleri umumi efkâr önünde vicdanları ile başbaşa bırakıyoruz.

İnsanlara nasıl dedi - kodu yaptın, nasıl esnedin, diye sorulmaz! NE İŞ YAPTIN? diye sorulur!

Aynı dâvaya inanmış bütün arkadaşlarımıza samimi olarak saygılarımız açıktır. Uzaktan tenkitleri ile müsbet bir iş yapmış olamazlar. Bütün arkadaşlarımızın bu gazetenin istenilen şekilde çıkabilmesi için yardımlarını esirgemeyeceklerini umuyoruz!

Okuyucularımıza Sâhk vereceğimiz gazete, ye dergiler

BARIŞ

Onbeş günde bir çıkar, barış konusunda dünya ve yurt içi olay ve fikirleri verir politika, san'at, fikir dergisidir.

HÜR GENÇLİK

Üniversite gençliğinin kendi meseleleri ve bu meselelerle ilgili yurt ve dünya olaylarını veren aylık dergidir.

YAĞMUR VE TOPRAK

İki yıldır hiç alâyiş ve nümâyîş yapmadan tevazu içinde, fakat şimdikiye kadar yayınlanmamış yüksek bir olgunlukta çıkan, Yağmur ve Toprak, memleketimizde köy ve köylü dâvâsını en ciddi şekilde ele alan değerli bir dergidir. Ankara'da ayda bir çıkar.

YAPRAK

Şair Orhan Veli Kanak tarafından iki yıldır çıkarılan on beş günlük fikir ve san'at dergisi YAPRAK her sayısında daha olgunlaşarak, gerçek ve sağlam hüviyetini almaktadır.

NÂZİM HİKMET

Nâzım Hikmet'in uğradığı haksızlıklarla mücadele için, memleketin aydın ve haksever gençleri tarafından (Nâzım Hikmet) dergisi haftada bir defa yayınlanmaktadır.

HÜR MARKOPAŞA

Halk hizmetinde haftalık siyasi mizah gazetesidir.

Londrada sulhun müdafaaı için yapılan miting

Londra'nın merkezi (Lincoln - Field) de «Dünya Barış Partizanları Komitesi» tarafından 25.000 kişinin iştirak ettiği bir miting tertip edilmiştir.

Mitinge başkanlık eden Britanya itfaiyecileri genel sekreteri John Horner, şimdikiye kadar Büyük Britanya'da Stockholm çağırısını 145 bin kişinin imzaladığını ve imza faaliyetinin devam ettiğini bildirmiştir.

(Barış müdafaa Britanya Komitesi) Başkanı Crowther:

«— Şimdi insanıyetin yarısı bizimledir; Eğer kuvvetimizi gös terecek olursak harp kundakçılarını gayelerine erişemeyeceklerdir!» demiştir.

Sendikacı Leap, şöyle söylemiştir:

«— Fransa'da barış için mücadele o kadar kuvvetlidir ki, Fransız hükümeti bu vaziyet karşısında tedbir almak zorunda kalmıştır.»

Çekoslavak Millî Meclisi Reisi Bayan Rodinova - Spuma hemen bütün Çekoslavak milletin Stockholm çağırısını imzaladığını söylemiştir. Ve sözlerine şunları ilâve etmiştir.

«— İsteklerimiz bütün insanıyetin menfaatlerine uygundur!»

Canterbury papazı Hewlett Johnson Avusturalya ve Kanada seyahatlerinde görmüş olduğu barış taraftarlığı faaliyetlerinden bahsetmiştir.

Joliot - Curie

Bütün dünya âlimleri devrimizin büyük fizik bilgini profesör Frederic Joliot - Curie'nin Fransız hükümeti tarafından ilmi araştırmalar komisyonu Başkanlığından uzaklaştırılmasını şiddetle protesto etmektedirler. Bu hareket ilmi haysiyete indirilmiş rezilcesine bir tokat addedilmektedir.

Narvik Gençliğinin Beyannamesi

Dünya demokrat Gençlik Federasyonu icra komitesi, Nâzi te cavüzünden en çok ızdırıp çekmiş olan Norveç şehri, Narvik gençliğinden şu beyannameyi almıştır:

«Narvik gençliği dünya barışsever gençliğini sevgi ile selâmlar. Hepimizin en önemli vazifesi atom silâhlarının men'ini ve onu ilk kullanacak hükümetin harp suçlusunu ilân edilmesini isteyen Stockholm çağırısının altına imza toplamak ve barışı korumak için kuvvetlerimizi birleştirmektir!»

Amerikada Barış Savaşı

Barışı müdafaa için imza toplama faaliyeti Amerika Birleşik Devletlerinde büyük bir hızla gelişmektedir. Binlerce Amerikan genç kız ve erkeği Stockholm çağırısının altına imzalamaktadır.

Memur ve işçi Sendikaları Birliği Chicago'daki son kongresinde Başkan Truman'a; atom silâhının men'ini ve soğuk harbin durdurulmasını isteyen bir istida göndermeğe karar vermiştir.

«Peoples World» un yayınladığı haberlere göre; Nevyork zenci mahallesi Harlemde, Massachusetts, Boston, Baltimore ve Meryland devletinde barış için yüz binlerce imza toplanmıştır.

TARİH Böyle diyor

Gerçek muhalefete Sorular

Bugün bir çok tehlikeleri göze alarak, halk menfaatinin savunması ve elde edilmesi için yapılan gerçekçi yayına karşı koyanlar hep şunları soruyorlar :

- Sizin maksadınız nedir, açıklayın?
- Siz halkın avukatı mısınız, bu işleri sizden başka yazacak yok mu, siz kim oluyorsunuz?
- Tehlike var! diyip duruyorsunuz, bu tehlikeyi nereden çıkarıyorsunuz?
- Sizin bu biçim muhalefetiniz devlet ve milletçe daha zararlı olmuyor mu? Düşmanlarımız bundan faydalanmıyorlar mı?
- Siz hep fenalıklardan bahsediyorsunuz, hiç yazacak iyi şey yok mu?

Pek gariptir, yahut pek tabiidir ki, gerçek muhalefete karşı her devirde bu sorular sorula gelmiştir.

Bilindiği gibi, bundan bir asır kadar evvel, meimlette hürriyet havası bulamıyan münevver Osmanlılar, memleket dışına çıkararak çeşitli yayın yapmışlar ve bunları memleketle sokmuşlardı. Bunların en başında da (Yeni Osmanlılar) cemiyeti tarafından 1868 yılında Londra'da çıkarılan (Hürriyet) gazetesi gelir. Bir çok fedakâr münevverleri kadrosuna alan bu gazetenin üçüncü sayısında (Yeni Osmanlılarla Bâb-ı âli arasında) başlıklı yazıda, yukarıda yazdığımız sorulara tipatip benzeyen sorulara Yeni Osmanlıların verdikleri cevaplar vardır. Çok önemli olan bu cevapları aynen alıyoruz.

Umumi efkârı adâlet mahkemesi sayan gazete, soruları şöyle cevaplandırıyor.

Soru — Sizin derdiniz nedir ki, bu gürültüye bâis oldunuz ve oluyorsunuz?

Cevap — Bizim derdimiz devlet ve vatanınız tehlike içinde

olduğundan, mümkünse anı kurtarmaktır.

Soru — Siz halkın vekili misiniz ?Sizden başka hiç adam yok mu?

Cevap — Devlet bir vücut farzolundukta, biz dahi ann âzası erkânunuzuz. Vücutde ârız

İşçi Üniversitesi ve Politzer

Gazetemizde okuyucularımıza Georges Politzer'in «Felsefe Dersleri» adlı kitabının tercümesini vereceğiz.

Bu kitap, 1935 — 1936 yılında Paris İşçi Üniversitesinde Politzer'in verdiği derslerden meydana getirilmiştir.

İşçi Üniversitesi, 1932 yılında küçük bir profesörler topluluğu tarafından kuruldu. Gayesi; hürriyet, müsavat, kardeşlik yolunda mücadele edenlere MARKSİZM'i öğretmek, böylece ellerine devrimizi anlamağa yarayacak, siyasi, içtimai sahada olduğu kadar, mesleki sahada da faaliyetlerini idare edecek bir muhakeme metodu vermektir.

İşçi Üniversitesinin ilimler, felsefe, ekonomi politik, tarih vesaire kurları büyük bir rağbet gördü. Fabrikadan, maden kuyularından, atölyelerden, mağazalardan çıkan binlerce işçi; derslere koşuyor, amacı düşünman tabiat ve cemiyet kuvvetlerini altetmek, insanlığı refaha ve aydınlığa götürmek olan bilginlere büyük bir hırsla sarılıyordu.

Fakat, insanlığın, ileriliğin düşmanı olan **kara kuvvet**, kendi düşmanlarına asla aman vermez! İşçi Üniversitesi 1939 da kapatıldı. Aynı sene Fransa'da **içteki satılmışlar** tarafından Nâzilere teslim edildi. Her hangi bir karşı koymanın önüne geçmek için daha evvel ileri partiler, sendikalar, işçi ve namuslu münevver teşekkülleri dağıtılmıştı.

Vichy İç İşleri Bakanı, bir gün Gestapo'ya zincire vurulmuş yüzlerce insan teslim etti. Bunlar, başlamış olan kurtuluş hareketinin elebaşlarıydı; ve aralarında iri yarı, kalın bilekli genç bir profesör de vardı: İşçi Üniversitesi felsefe hocası ve size sunduğumuz kitabın yazarı G. Politzer. Onlara ve bilhassa Politzer'e arkadaşlarının isimlerini, iç mukavemet hareketinin sırlarını vermeleri için günlerce işkence ettiler. Sonradan meydana çıktığına göre, en çok tenasül uzuvlarına tatbik edilen bu işkencelerde Vichy İç İşleri Bakanı da hazır bulunuyordu. Mahpusların ağzından tek bir kelime bile alınmadı. Ve onlar, insanların yaşamağa, ümide, iyiliğe en çok bağlı oldukları ilkbahar sabahlarının birinde kurşuna dizildiler.

Hocanın dediğini yap, yaptığını yapma!... **Hayır! MARKSİST ahlâk bunu reddeder.** Doğru düşündüğü halde, bunları hayatına tatbik etmeyen insan namuslu değildir! Ahlâk, insanlık mantıklı bir fikir, iman ve hareket bütünüdür.

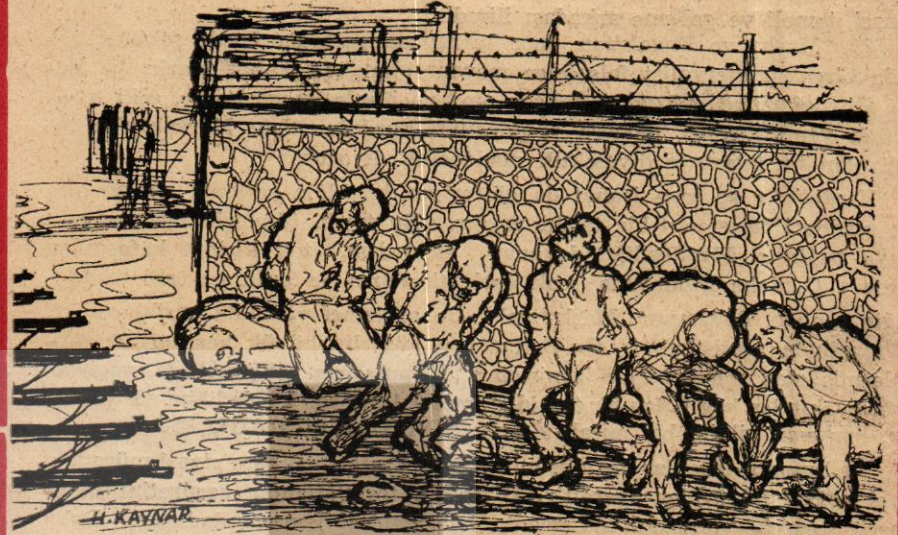
İşçilere ve bize neyin doğru, büyük ve güzel olduğunu öğreten Politzer, öğrettiklerini müdafaa ederken öldü. O ve O'nunla dirsek dirseğe kurşuna dizilen İşçi Üniversitesi profesörleri Gabriel Péri, Jacques Solomon, Jacques Decour büyük ve namuslu idiler...

Tercüme ettiğimiz eserin fikri değerinin, külfetsiz, açık uslubunun, meseleleri ele alışı, açıklayışı ve birbirine bağlayıştaki maharetinin takdirini okuyucularımıza bırakıyoruz.

FELSEFE DERSLERİ

Yazan: **Georges Politzer**

Ceviren: **S. Fikret Dağlı**

VATAN
VİŞİ
BİLGESİ

Yenibaşan Yayını:

No: 1

1950

I

TEMEL PRENSİPLER

GİRİŞ

I - Niçin Felsefeyle uğraşmağa mecburuz ?

Bu eserde maddeci felsefenin temel prensiplerini göstermek ve açıklamak istiyoruz.

Niçin? Çünkü; MARKSİZM sıkı sıkıya bir felsefeye ve bir metoda bağlıdır: bu da **diyalektik materyalizmdir**. O halde marksizm'i iyi anlamak, burjuva nazariyelerinin iddialarını çürütmek için olduğu gibi, te-sirli bir siyasi mücadeleye girişebilmek için de, bu felsefeyi ve bu metoda öğrenmek zarureti vardır.

Nitekim bir fikir adamı «nazariye olmadan hareket olamaz!» demiştir. Bunun mânası herşeyden önce şudur: **Pratiğe bağlamak**.

Pratik nedir? Pratik; gerçekleştirmek, tatbik etmektir. Meselâ, sanayi ve ziraat bazı kimya, fizik yahut biyoloji teorilerini pratik sahaya tatbik ederler.

Teori nedir? Bu, gerçekleştirmek istediğimiz şeylere ait bilgidir.

Yalnız pratik mümkün müdür? **MÜMKÜN!** Bu takdirde, insan görevlerle hareket eder. Yalnız teori mümkün müdür? O da mümkün! Ama bu takdirde düşünülen şeyin yapılabilme kabiliyeti yoktur. Şu halde, **teori ile pratik** arasında münasebet olmalıdır. Şimdi bütün mesele bu teorinin ne olduğunu bilmekte ve pratik ile münasebetlerini tespit etmektir.

Tam ve doğru bir hareketi gerçekleştirebilmek için her mücadeleci işçiye tam ve doğru bir tahlil ve muhakeme metodu gerektiği kanaatindeyiz. Öyle bir metod ki bu, ona kalıplaşmış hazır çareler veren bir doğma değil, hiç bir vakit birbirinin aynı olmıyan hâdis ve şartları hesaba katan, teori ile pratiği, hayatla muhakemeyi birbirinden ayırmayan canlı, yaşayan bir silâh olsun. Bu metod ise **MARKSİZM'in** temeli olan **diyalektik materyalizm'de** mevcuttur.

II - Felsefeyle uğraşmak güç birşey midir ?

Umumiyetle, felsefeyle uğraşmanın işçiler için güçlüklerle dolu olduğu ve özel bilgiler istediği düşünülür. İtiraf etmek lâzımdır ki, burjuva kitaplarının yazılışı, bu düşünceye hak verdirecek ve işçileri yıldıracak tarzdadır. Öğretmenin, bilhassa felsefe öğretmenin güçlüklerini inkâr etmeyi aklımızdan bile geçirmiyoruz: Fakat; bir çok okuyucularımız için yepyeni şeylerin bahis konusu olmasından doğan bu güçlükler tamamiyle aşılabilir mahiyettedir.

Zaten sırası geldikçe gereken lüzumlu açıklamaları yapmak tan geri durmayacağız.

III - Felsefe nedir ?

1. **İlâk arasında, filozof denince ya bulutlarda yaşayan veya herşeyi iyi tarafından alan avare bir sinek avcısı akla gelir.** Halbuki, tam tersine olarak filozoflar, bazı felsefenin (dünyanın menşei nedir? Nereye gidiyoruz? vesaire.) gibi kâinat meselelerini aydınlatmağa çalıştığını düşünürük olursak, filozofun aylak bir sinek avcısı olmadığını görürük.

Şu halde, felsefeyi tarif ederken, onun kâinatı, tabiatı izah etmek istediğini ve en umumî meselelerin incelenmesi demek olduğunu söyleyeceğiz. Daha az umumî olan meseleler ilimlerin konusudur. O halde felsefe ilimlerinin —onlara bağlı olmak ve dayanmak şartile— bir devamıdır.

Hemen ilâve edelim ki, **MARKSİST FELSEFE**, bütün meseleleri çözmeye yarıyan bir metoda sahiptir: **materyalizm**.

IV - Materyalist felsefe nedir ?

Burada aydınlatmağa mecbur olduğumuz bir mesele vardır; genel olarak materyalist denince, maddî hâzılardan başka bir şey düşünmeyen insan hatıra gelir. Madde kelimesini içine alan materyalizm, kelimesi üzerinde oynuyarak, ona tamamiyle yanlış bir mâna verilmeğe kalkışılmıştır.

Biz, materyalizmi incelerken —kelimenin ilmi mânasile— ona gerçek anlamını vereceğiz; materyalist olmak, ilerde göreceğimiz gibi, bir ideale bağlanmağa ve onu muzaffer kılmak için çarpışmağa engel değildir.

Felsefenin, en umumî meseleleri açıklamağa çalıştığını söylemiştik. Lâkin, insanlık tarihi boyunca bu izah hep aynı şekilde değildi.

İlk insanlar da tabiatı, dünyayı izah etmek istemişler, fakat başaramışlardır. Dünyanın mahiyetini ve bizi çevreleyen hâdiseleri izaha ancak ilimler muktedirdir; halbuki, ilimlerin ilerlemesini sağlayan keşifler daha pek yenidir. İlk insanların cehaleti onların araştırmalarını köstekliyordu. Bu cehalet yüzünden, tarih boyunca dünyayı tabiat-üstü kuvvetlerle izaha yeltenen dinlerin meydana çıktığını görüyoruz. Bu, ilme aykırı bir izah yolu idi. Halbuki yüzyıllar boyunca yavaş yavaş ilim ilerliyecek, insanlar kâinatı ilmi denemelerden hareketle maddî hâdiselerle materyalist felsefe doğacaktır.

İlerde materyalizmi izah edeceğiz; fakat daha şimdiden söyleyelim ki, o, kâinatın ilim yoluyla izahından başka bir şey değildir.

Materyalist felsefenin tarihini gözden geçirirken, cehalete karşı mücadelenin ne kadar sert ve müşkül olduğunu göreceğiz. Zaten şunu da işaret etmek lâzımdır; mademki, materyalizm ve cehalet günümüzde hâlâ yanyana yaşamakta devam ediyorlar, bu çetin mücadele henüz sona ermiş değildir.

İşte, bu mücadelenin ortasında MARKS ve ENGELS sahneye çıktılar.

lar. Onlar, On dokuzuncu yüzyılın büyük keşiflerinin önemini kavrayarak, materyalist felsefesinin kâinatı ilim yolile izahına muazzam gelişmeler getirdiler. Diyalektik materyalizm böyle doğdu. Sonra, ilk defa olarak onlar, dünyayı idare eden kanunların cemiyetin yürüyüşünü de izah ettiğini keşfettiler; böylece meşhur tarihî maddecilik teorisini formüllediler.

Bu eserde ilkin maddeciliği, sonra diyalektik maddeciliği ve en sonunda tarihî maddeciliği inceleyeceğiz. Fakat daha önce maddecilik ve MARKSİZM'in arasındaki bağları belirtmek istiyoruz.

V. — Marksizm ve maddecilik arasındaki bağlar

Bunları şu şekilde hülâsa edebiliriz:

1) Maddeci felsefe Marksizm'in temelini teşkil eder.

2) Dünya meselelerini ilim zaviyesinden görmeğe çalışan bu felsefe tarih boyunca ilimlerle beraber gelişmiştir. Netice itibariyle Marksizmin menşei, temeli ve gelişme arkadaşı ilimdir.

3) Marks ve Engels'ten önce farklı zamanlarda, farklı şekiller altında birçok materyalist felsefeler mevcut olmuştur. Fakat Marks ve Engels On dokuzuncu yüzyılda gelişen modern ilimlerin yardımıyla, eski maddeciliği yenileştirerek modern maddeciliği kurdular. İşte Marksizm'in temeli olan bu felsefeye diyalektik maddecilik diyoruz.

Verdiğimiz şu kısa izahat da gösteriyor ki, iddia edilen aksine olarak maddeci felsefenin bir tarihi vardır. Bu tarih, ilimlerin tarihine sıkı sıkıya bağlıdır. Maddeciliğe dayanan Marksizm, tek kişinin kafasından çıkmadı. O, daha Diderot'da çok ilerlemiş durumda bulunan eski maddeciliğin sonucu, devamıdır. Marksizm'in On sekizinci yüzyılda ansiklopedistler tarafından geliştirilmiş, On dokuzuncu yüzyılın büyük keşifleriyle zenginleşmiş olan maddeciliğin genişlemiş, olgunlaşmış şeklidir. O, yaşayan, hayata yakından bağlı olan bir teoridir; meseleleri nasıl incelediğini göstermek için, herkesin bildiği bir misali alalım: SİNİFLAR MÜCADELESİ...

Bu hususta insanlar ne düşünüyorlar? Bazılarına göre siyasî mücadele, ekmeği müdafaa ibarettir. Diğerleri, teşkilatlanma zarureti inkâr ederek sokakta yumruğu indirmenin kâfi geldiği kanaatindedirler. Daha başkaları ise yalnız siyasî mücadelenin bu meseleyi halledebileceğine inanmışlardır.

Bir marksist için ise, sınıflar mücadelesi şunları ihtiva eder.

- İktisadî mücadele
- Siyasî mücadele
- İdeolojik mücadele.

Şu halde; mesele bu üç sahada birden ele alınmalıdır.

a) Barış için mücadele etmeden, yani siyasî mücadelesiz hürriyeti müdafaa etmeden, yani ideolojik mücadelesiz ekme kavgası, yani iktisadî mücadele mümkün değildir.

b) Marks'tan beri gerçek bir ilim haline gelen siyasî mücadele için de durum aynıdır: Böyle bir mücadelede iktisadî durumu ve ideoloji cereyanlarını hesaba katmak gerekir.

Görüyoruz ki, bütün bu meseler sıkı sıkıya birbirine bağlıdır; ve yi-

ne görüyoruz ki, sınıflar mücadelesi adlı bu büyük dâvanın her hangi bir sahasında —meselâ bir grevde— meselenin her görünüşü ve yine meselenin bütünü gözönüne alınmadan bir karara varılıp harekete geçilemez.

O halde, ancak bütün sahalarda mücadeleye kabiliyetli olanlar harekete en iyi istikameti verebileceklerdir.

Sınıflar mücadelesi denince, bir marksist'in anladığı işte budur: Her gün, devam ettirmeğe mecbur olduğumuz ideolojik savaşta çözümümüzü müşkül bir çok meselelerle karşılaşıyoruz: Ruhun ölmezliği, Tanrının varlığı, dünyanın menşei vesaire... Bütün bu meseleleri çözmeğe yarıyacak, aynı zamanda yenileştirmek tamamlamak iddiasıyla Marksizme karşı girişilen tahrif faaliyetinin iyüzünü meydana çıkaracak olan muhakeme metodunu bize diyalektik maddecilik verecektir.

VI. — Burjuvazinin Marksizme karşı açtığı kampanya

Bu tahrif teşebbüsleri çok değişik temellere dayanmaktadır. Marksizmin karşısına Marks-öncesi sosyalist yazarları, meselâ, ütopyacıları çıkarılmağa kalkışıyorlar. Diğerleri bu iş için Proudhonu kullanıyorlar; daha başkaları ise LENİN' nin üstadça çürütmüş olduğu 1914 öncesi revizyonistlerine sarılmaktadırlar. Fakat, asıl işaret edilmesi gereken şey, burjuvazinin Marksizme karşı açtığı sükût kampanyasıdır. O, maddeci felsefenin marksizm hüviyetiyle bilinip, öğrenilmesinin önüne geçmek için elinden geleni yaptı. Fransa'daki felsefe öğretimi bu bakımdan çok göze çaracak şekildedir.

Orta öğretimde felsefede okutulur. Fakat bütün bu öğretim boyunca Marks ve Engels tarafından meydana getirilmiş maddeci bir felsefe bulunduğuna asla bahis konusu edilmez. Felsefe kitaplarında maddecilik'ten bahsedilirken; (çünkü bahsetmemek olmazdı) onun M A R K S İ Z M 'den ayrı olarak incelenmesi bilhassa gözönünde bulundurulur. Marksizme sadece siyasî bir metod olarak, o da umumî şekilde temas edilir; tarihî maddecilik bahsinde maddeci felsefeden söz açılmaz; diyalektik maddecilik'ten ise hiç bahis yoktur.

Bu durum, yalnız ortaokul ve liselerde mevcut değildir. Üniversitelerde de tamamen böyledir. En karakteristik hâdise şudur ki, insan Fransız Üniversitelerinden en yüksek diplomalarla çıkmış bir felsefe mütehassısı olabilir, ama yine de marksizmin bir felsefeye dayandığından, bunun da maddecilik olduğundan haberi bulunmayabilir. O insan hele an'anevi maddeciliğin, marksizm veya diyalektik maddecilik diye modern bir şekle sahip olduğunun tamamıyla cahilidir.

Biz marksizmin yalnız cemiyet hususunda değil, kâinat hususunda da umumî bir görüşe sahip olduğuna göstermek istiyoruz. O halde bir çoklarının yaptığı gibi, marksizmin bir felsefesi olmadığına eseflenmek, bazı işçi hareketi nazariyecileri gibi bu büyük eksikliği kapatacak bir felsefe aramağa kalkmak tamamen beyhudedir. Çünkü; marksizmin bir felsefesi vardır. O da diyalektik maddeciliktir.

Zaten bütün bu sükût kampanyasına, idareci sınıfların tahrif ve baskı gayretlerine rağmen marksizm ve felsefesi günden güne daha fazla tanınmakta, çalışan, hürriyeti, kardeşliği, aydınlığı seven sınıfları gittikçe daha büyük bir hızla sarmaktadır.

TÜSTAV
ARŞIV
BELGESİ

Grev meselesi karşısında İnönü ve Celâl Bayar

(Baştarafı: 3 ncü sayfada)
Sabık Halk Partili Başvekil ve esbak İttihat ve Terakki kâtib-i mes'ulü Celâl Bayar Üçüncü Cumhurbaşkanlığı; ve Menderes hükümetinin programında şu satırlar var: (Demokrasi prensiplerine göre tabii bir hak olarak tanıdığımız grev hakkını sair demokrat memleketlerde olduğu

gibi, içtimai nizamı ve iktisadî âhengi bozmayacak surette kanunleştireceğiz.) (İçtimai nizamı ve iktisadî âhengi bozmayacak grev) acaba ne demektir?.

Bunu da bize her halde Köprülü gibi, lâf ebeliğini ilim yaldızına batırıp sokmayı meslek edinmiş profesörler izah edecek, hakli-

Tarih Böyle diyor

(Devamı. 3 ncü sahifede)

Cevap — Keyfi idareden lezzet duyab ve faydalanan Bab-âli (Hükümet) her ne zaman keyfi isterse bir adamı âzil, hapis ve nefydivermek ve bir dâvayı nüfuzu olduğu için mahkemede keyfince gördürmek imtiyazından mahrum olmak yani hürriyet hukukunu ilân etmek ister mi idi?

Beyt-ül-mâl hazinesinden (bütçeden) dilediğine ihsan, istediğine ikram eden ve umumun cebhinden istifade ederek her ne türlü haksızlık ve zulmederse, kimseden muhalefet eseri gör-meyen Bab-âli, maliyenin muvazene defterini tetkike razı olur mu idi?

Şimdiki idarenin itiraza uğrayan noktalarında devletin düşmanları dahi bizim dilimizi kullanıyorlarsa andan bize ne âit olur? Bizim ta'rizimiz islâh arzusunun geliyor, diğerlerin ta'rizleri ise başka niyetten geliyor. Eğer devlet idaresine ta'riz muzur olsaydı, Avrupa devletlerinde matbuat bu derece mü-

saadeye mazhar olmaz ve devletler bu merteye kuvvetli bulunmazdı.

Şimdi biz ne yapalım, Rusya idarenin fepalığını söylüyor diye, biz haksız olarak idarenin iyiliğinden mi bahsedelim? Bu ta'rizlerden düşmanlar istifade ederlerse, günahı sebep olanların boynuna.. Haksız ve münasebetsiz tatyibat ile Avrupayı susturmağa çalışacaklarına, fena lığı ortadan kaldırsınlar, o zaman ne düşmanların faydalanmasına vesile kalır, ne de bize şikâyet edecek bir şey...

Sual — Siz yalnız fenalıklardan bahsediyorsunuz, yapılan ilerlemeleri dilinize aldığınız yok!...

Cevap — Hangi ilerlemeleri? Memleketin ticaret, sanayi, ziraat ve mârifeti ileri mi gitti? Yirmi sene evvel devletin bir akçe dış borcu yokken, bugün şu kadar borca boğulmuş olması ilerleme alâmeti midir?.

Halk resmî evrak üzerinde pek çok islâhat görüldü, lâkin hiç fiiliyyat görülmedi.

Nazım Hikmete Dair

ZİTLAR İÇTİMA EDİLEMEZ!

Nâzım Hikmet dâvasında bütün dünya yerinden oynadı da, (Yedi Tepe) nin kılı bile kıpırdamadı. Parlak kâğıt parçalarının üzerinde, dâhi Türk şairi için, ne tek çizgi, ne tek kelime!...

Buna mukabil, Vedat Nedim'in resmi ve altında şu satırlar: (Ni san sonlarında Fransadan sevin dirici bir haber aldık. Paris'te Vedat Nedim Tör'ün (KÖR) adlı piyesi Fransızcaya tercüme edilerek temsil edilmiş ve takdir kazanmıştır.

Nâzım'la Vedat Nedim elbet, bette yan yana gelemezdi, zıtlar içtima edemez.

Dünyada neler Oldu neler Oluyor

(Baştarafı: 3 ncü sayfada)

Congressional Record, Lawrence vilâyetinden bir memurun temsilciler Meclisinde Masa-chusetts sayıncı Lanc'e hitaben bir mektubunu neşretmiştir.

Lawrence, ekserisi işçi olan 85.000 nüfuslu bir dokuma sanayi merkezidir. Bu şehirde 18.000 işsiz vardır. Ve bunlardan 13.000 i devlette yardım görmektedir.

Sosyal işler servisinden doktor William Seah'tan acıklı haberi vermiştir:

Chitago'da 60.000 bine yakın yersiz yurtsuz, aç ve sefil insan-anoğlu yardım kurumlarının sağakasını bekliyerek sürünmektedir. Bunların aşağı yukarı üçte biri eski muhariplerdendir.

Kapitâl ve Karl Marks

(Baştarafı 1 inci)

mantık hududundan çıkmamak, aynı fikri taşımayanlara karşı üstünlük ve tehdit dili kullanmamak, elde etmeğe çalıştığımız başarının şartlarındandır. Bundan başka türlü yapılacak yayınlar, mesleğimizi anlamadan, sırf kendi nefis sevgilerine vurulan darbelerle bir takım kimse lerin aleyhimize dönmelerine, ve amele menfaatleri uğruna sarfetmek isteyeceğimiz gayretlerimizi hiç olmazsa bir müddet için teri bırakmağa sebep olur.

Bir takım gençler vardır ki, cemiyetin mağdurlarına, kimsesizlere karşı duydukları merhametten dolayı (biz sosyalist!) derler. Fakat kendilerine sınıf mücadelesinden, sermayenin şimdiki şeklinden, mülkiyetten, ücret kanunu ile elim neticesinden... bahs olununca.

— Haa, biz öyle sosyalistliği kabul etmeyiz! diyerek evvelki iddialarının sadaka duygusundan, kuru bir lâftan başka bir şey olmadığını tekrar ederler...

(Sosyalizm nedir?) diye soranlara bir kaç cümle veya bir konuşma ile cevap vermekten çekinmeyiz! Ve demeliyiz ki, (sosyalizm) evvelâ bir ilimdir. Ancak okuyarak elde edilebilir,

D Ü Z E L T M E

5 nci sayfamızdaki «Felsefe Dersleri» nde bazı tashih hataları olmuştur. Baştağıdaki şekilde düzeltilmesini rica ederiz.

Başında 2 rakkamı bulunan kısmın 14 ncü satırındaki: «bilginlere» kelimesi «bilgilere» olmaktadır.

Başında 3 rakkamı bulunan kısmın 10 ncü satırının sonu şöyle olacaktır: «teoriyi pratiğe bağlamak.»

Gene aynı kısmın 32 ncü satırındaki: «öğretmenin» kelimesi,

bir içtimai meslektir, bu fikre inananların arasında yaşamak. her gün fikirlerinden, hayat tarzlarından bir parça faydalanmak la anlaşılabilir.

Binaenaleyh propaganda esnasında sosyalizmin ancak bir noktasını bütün inandırıcı delilleri ile bahis konusu ederek yalnız o noktada karşımdakini inandıрмаğa çalışmalıyız.

Yukarıdanberi anlattığım gibi kudretli arkadaşlarımızdan bir tercüme heyeti kurmak gibi gerçek bir çalışma ve hizmetin meydana gelmesine teşebbüs olunursa en evvel Karl Marks'ın (KAPİTÂL) ismindeki eserden başlamak icabeder.

Sosyalist arkadaşlarımızın azlığından ve hepsinin İstanbulda bulunmasından dolayı mezkûr heyetin mutlaka bir yerde bulunması lâzım değil, muhabere ile iş bölümü yapılarak tercüme ye başlanabilir.

Henüz acemisi bulunduğumuz bütün tercümelerimizin böyle karşılıklı yardımlaşma ile yapılması elzemdir.

Aziz meslektaşlarımızın bu husustaki fikirlerini bilmek arzuundayım.

Alyans Mektebi Müdürü
İ S R A İ L

«öğrenmenin», «öğretmenin» kelimesi de «öğrenmenin» olacaktır.

4 rakamlı kısmın 6 ncü satırındaki «olarak» kelimesinden sonrası şöyle olacaktır: «Filozof, bazı sorulara kesin, açık cevaplar bulmak isteyen kimsedir. Eğer felsefenin...»

Gene aynı kısmın 32 ncü satırındaki «hâdiselerle» kelimesinden sonrası şöyle olacaktır: «izaha kalkışacaklar ve bu ilim yolu ile izah isteginden materyalist felsefe doğacaktır.»

Amerika iktisadî bir krizin eşliğindedir

Bütün kapitalist memleketler için 1949 yılı yeni bir iktisadî krizin başlangıcı oldu. Savaş sonu devresinin başlamasıyla gerçi her yerdeavaş ve ağır bir kriz müşahade edilmisti. Fakat, kapitalist ülkelerde bu gittikçe hızlandı. 1949 yılında istihsal eğrisi aşağı doğru kaymağa başladı. Çalisan tabakanın durumu kötüleşti. Bu kütle ile zengin sınıfın hayat şartları arasındaki çatlak gittikçe büyüdü. Kapitalizm merkezi Amerika'da sanayi istihsalı bir yıl için % 8,3 düşü. Savaş sonunu takip eden üç yıl bütün yükselişleri yok edendən çok aşağılara yuvarladı.

Sanayi istihsalinin azalışındaki ortalama rakam % 8,3 bu rek Amerikayı 1946 durumun krizin gidişini gösteren bir fikir vermekten çok uzaktır. Bu rakam üzerine Amerikan reaksiyonu tarafından kapı koyulmuş olan silâhlanma yarışının büyük tesiri vardır. Bir ortalama olan bu rakam, silâh siparişlerinin mütemadi artışı sebebiyle ilk bakışta küçük görünmektedir.

Amerikalı iktisadçı Julius Hirsch, çeşitli istihsal dallarında çalisan 6 buçuk milyon Amerikan vatandaşının doğrudan doğruya veya dolayısıyla savaş hazırlığı ve silâhlanma işi için çalıştırıldığını tespit etmektedir.

Bu rakamdan kolayca anlaşılacağı veçhile, yeni bir saldırganlık savaşı ve kapitalist binanın temelini gerekli militarizm için hazırlık yapılmaktadır.

Fakat sayısız sanayi dallarında istihsal umumî ortalamadan çok daha büyük ölçüde düşmektedir. Odun kömürü bir yıl için %27,5 çelik, %12,2 kamyon yapımı %18, vagon yapımı %17,8 azalma göstermişlerdir. İstihlak kurumlarında da durum aynıdır. Alüminyum işleyen yerler %42,6 kurşunla iş yapanlar %22 daha az maden kullanmışlardır. Demiryollarının bütün faaliyetinde %15,9 düşüş vardır.

Rakamlar bize bu memleketin istihsalinde önemli bir gerileme olduğunu göstermektedir. İstihsale ait rakamlardan hiç bir surette aksi ispat edilemeyecek şu sonuca varıyoruz:

- Amerikan çiftçisinin geliri 1949 da %20,3 azalmıştır.
- İşsizlik %80 nispetinde artmıştır. (1948 yılında 1.941.000 kişiye karşılık 1949 da 3.489.000).
- Ticari iflâsların sayısı %74,8 bir yükseklik göstermektedir.
- 1949 da fabrika ve yapımevlerinin çıkardıkları mallar ise, 1948 dekinin ancak %70 — 75 i kadardır.
- Taş kömürü ve otomobil istihsalı de %36 — 38 azalmıştır.

Bu rakamlar ve gerçekler sadece istihsal istatistikleri olarak önemli değildir. Aynı zamanda kapitalist tabakanın karıştığını, tarım krizinin kuvvetlenişini, işçi kütlelerinin perişanlığa gidişini, küçük işletmelerin muazzam miktarda mahvoluşunu, Amerikan dış pazarlarının daraldığını göstermesi bakımından da önemlidir.

Burada dikkat edilecek husus şudur ki, geçen yıl da birçok kriz belirtileri olmuş fakat önemli bir seviyeye varamamıştı. Fakat, bunun geçen zaman içinde iş hayatında tesirler bırakmış olduğu da şüphesizdir.

Çiftçi gelirinin azalışı 1949 da henüz tarım âletleri yapımında kendini his ettirmemişti. Ama, 50 mali yılının ilk çeyreğinde, meselâ büyük bir tarım âletleri firması, İnternational Harvester Co. nun geçen yılın aynı devresine nazaran % 21 daha az iş

yapması aynı tesirin orada da kendini hissettirdiğini gösterir. Case Co, da bu azalış % 62,3 olmuş, umumî traktör yapımında 1949 un aynı devresine nazaran %25 bir düşüş görülmüştür.

Burda şunu da kaydedelim ki, Amerikan iktisadî krizi eğit ölçüde bir gelişim göstermektedir. Sanayi çalışması, sayısız faktörlerin tesiri altındadır ve istihsal eğrisi zikzaklar çizmektedir. Son yıllardaki istihsal şeması şöyle bir durum arz etmektedir: Ekim/1948: 199 * Ocak/1949: 185 Haz./1949: 163 * Ekim/1949: 155 Ocak/1950: 176 * Şubat/1950: 166 Ekim ile şubat/1950 arasındaki yükseliş, Amerikan istihsalinin ortalamasını 1949 yılının ortalamasının üstüne çıkarıyor ve 176 ya varıyor.

Sonbaharda bilhassa ticaret hayatındaki çözümlüş açık oldu. Amerika basınında kötümser yazılar görünmeğe başladı. Mesele tröstlerden birinin organı olan «The Journal of commerce» 7

kasım 1949 da şöyle yazıyordu: «İstihsalın durumu, iş hayatında önemli değişiklikler doğurabilir!»

Sanayi istihsalinin eğrisi bir parça yükseliş gösterir göstermez patronlar hemen sonsuz bir iyimserliğe yakalandılar. Dün kriz tehlikesinden bahseden gazeteler, artık krizin sona erdiğinden dem vurmağa başladılar.

1929 ve 1930 yıllarında olan şeyleri burda hatırlatmak yerinde olur. Çünkü bugünkü durum da hayret verici benzerlik arz etmektedir. Ocak 30 dan nisan 30 a kadar sanayi istihsalinde, aralık 29 a nisbetle %12 — 14 bir artış görülmüştü. Patentli iyimler plân gereğince krizin geçtiğini uzun boylu izaaha giriştiler. Halbuki olayların gelişimi müthiş 1930 krizini müjdeliyor ve bu iktisatçı geçinmelerin de gerçekleri ne kadar az anladıklarını gösteriyordu. Amerikan burjuva basınında bugün görülen krizin geçtiğini ele a-

lan yazılar, geçmiş düşünenler için tipik birer misaldir.

Amerikada bu yılın ekim ve mart aylarında 1949 un aynı aylarından %26 daha az ihracat bulundu. Fix kapitale konan tediyatın, yılın birinci çeyreğinde ortalama olarak 15,3 milyar dolar olmasına karşılık, 1948 in dördüncü çeyreğinde ortalama seviye 21,6 milyar dolardı.

Bizzat Amerikalı iktisatçılar kapital tediyasının gittikçe düşüşü ile 1950 yılının 1949 a karşılık %13 gerileyeceğini rakamların gelişiminden hesaplayabiriz.

Nitekim Demiryolu Şirketlerinin tediyatının %44, Maden Şirketlerinin %17, elektro.teknik Şirketlerinin %32 azaldığı tespit edilmektedir. Bu hal bilhassa kömür ve çelik sanayinde tesirini göstermektedir. Haftalık sevkiyat 13,3 milyon ton kömürün büyük kısmı geri bırakılmış ve uzun madenci grevleri esnasında boşalmış olan depolara doldurulmuştur. Sevkiyat ihtiya-

cın çok üstünde yükselmişti. Bu hal bir depolama hareketini doğurdu. Bu da, Wall street journal'ın itiraf ettiği gibi üç ay içinde sakınılmaz korkunç bir fiat kırmayı, büyük sayıda maden ocağının kapanmasını, yüzlerce küçük müteahhidin mahvolmasına sebep oldu. Olaylar aynı tempo ile gelişmektedir.

Çelik sanayii için de, durum aynıdır. İş çevrelerinde önemli bir gazete olan «Moody's invertors service» bildiriyor:

«Bugünkü durum, kısmen sun'üdür...»

Yayınlanan cedvellerden şunu çıkarabiliriz ki, ihracat firmalarının, demiryollarının, gemi tezgâhlarının çelik ihtiyacı bu yıl 1949 dakinden % 30 daha az olacaktır. Tarım âletleri ve makine yapımı için durum %15 daha azdır. Varılan sonuç şudur. 1950 de istihsal sun'i olarak ilk aylarda yüksek ve fakat yılın sonunda çok alçak olacaktır. Tıpkı 1930 daki gibi.

sığındı.

Hâkanın verdiği bir orduya İran'a döndü. Ülke tam bir anarşi içindeydi. Asiler Mazdekist hareketi durduramamışlardı.

Kübâd'la anlaşılan Asiller onu tekrar tahta çıkardılar. Kübâd'ın ilk işi, kendi sınıfının menfaatlarını en kesin şekilde savunmak oldu. Mazdekist idareci tasfiye edildi. Veliâht Nüşrevâ'nın hazırladığı bir plânla, Mazdek ve ileri gelenler ziyafete davet edildi. Ziyafet esnasında Kübâd hil'at giydireceğini söyleyerek, eski dostlarını özel surette hazırlattığı kuyuların yanına götürdü. Orda saklı olan askerler Mazdeki ve arkadaşlarını yakalıyor, bu kuyulara ayakları dışarda kalmak üzere başaşağı gömdüler.

Ondan sonra büyük Mazdekist katliâmı başladı. Bazı kaynaklar, bir günde 80 bin Mazdekist öldürüldüğünü kaydediyorlar. Ne olduğunu şaşırın ve rehberlerini ansızın kaybeden Mazdekistler dağıldılar. Malları müsadere edildi, kitapları ve evleri yakıldı. Ama sosyal zaruretlere daha sonraki çağlarda buna benzer yeni hareketleri hazırladı. Aynı ihtiyaç ve aynı fikirler yeni adlarla yeni halk hareketleri doğurdu.

BİLGİ İÇİN BAK: Nöldeke, Geschichte der Perser und der Areber zur Zeit der Sasaniden, Leyden 1879. Der Neue Orient. VI, VII. Brown, Aliterary history of Persia, Cambridge 1928.

Cristensen, La Regne du Roi Kawadh I et le communisme Mazdakite, Kopenhag 1925. Taberi, Tarih-i ümem v'el müluk, c: II. Mes'udi, Mucurul Zehap v'el cevahir ül ma'adin, Paris 1883, Nizamülmülk, Siyasetname, Paris 1891.

Şarkta Sosyal mücadele tarihi

MAZDEK HAREKETİ

Şarkın sosyal mücadele tarihini toplu olarak veren bir esere maalesef, henüz sahip bulunmuyoruz. Bu, Türk kütüphanesi için elbette büyük ve acı bir noksan olmakla beraber, münevverlerimizi de iş başına çağırın bir memleket borcudur.

Biz burada, ilerde belki bir heyet tarafından yazılabilecek olan (Şarkın Sosyal Mücadele Tarihi) ne bir hazırlık olmak üzere, bazı tarihi olayları, tarihi kaynaklar gözönünde tutularak vermeğe çalışacağız. Büyük bir iddia değil, fakat büyük bir iyi niyet taşıyan bu seri yazılara, evvelce bu konuda çalışmış olan arkadaşlarımızın yardım edeceklerini, lüzumlu ekleri yapacaklarını da umarız.

Bütün Eskiçağ ve Ortaçağ Avrupa'sının tarihini kaphyan dini-sosyalist halk hareketleri ni hazırlayan sosyal şartlar, Şark ülkelerinde de aynı çeşit sonuçlar vermiştir.

MAZDEK, Dördüncü yüzyılda Sasanî ülkesindeki iktisadî şartların zarurî bir sonucundan, doktrini de eski kabile devrinin mes'ut ortak yaşayışına hasretin ifadesinden başka bir şey değildir.

Dördüncü yüzyılda Sasanî devleti komşuları Roma ve Akhun devletleriyle sonu gelmez istilâ savaşlarına girmiş, çeşitli yönlerden zaafa uğramıştı. Devlet feodal bir sisteme dayanıyordu. Beyler ve büyük servet sahibi râhipler hükümdarı diledikleri gibi kullanıyorlardı. Halkı soyunmak için her fırsattan faydalanın bu tabaka, her Kiralî emperyalist hareketlere teşvik ederek ülkeyi kana, sefaletle boğmuş, her Kiralî ölüncü yeni karışalıklara sebep olarak, yeni imtiyazlar elde etmişlerdi.

489 yılında Firuzan oğlu Kübâd, asil sınıfın işine gelmeye rek tahttan indirilmiş selefi yerine hükümdar seçildiği zaman, malî durum keşmekeş içindeydi; ordunun en iyi kısmı mahvolmuş, beylerin istismarı en yüksek derecesine varmıştı. Halkın büyük çoğunluğunu teşkil eden ırgat ve kölelerin durumu ise gittikçe kötüleşiyordu.

İşte MAZDEK bu sırada ortaya çıktı. Hayatı efsanelere karışan bu adam hakkında sadece düşmanlarının verdiği bilgiye sahibiz. Fakat çok zeki ve çok

güzel konuşan birisi olduğunda bütün kaynaklar aynı fikirde dir. Halk tarafından Peygamber muamelesi gördü.

Mazdek, maddî âlemi ışıkla karanlığın yani birbirine zıt unsurların kesiksiz çarpışması ile izah ediyordu. Maddî âlemde yaşayan ruhun karanlığa karşı maması için hür olması ve bunu temin için de bir çok yasaklara uyulması gerekiyordu. «Eşitsizlik, bazı insanların çok şeyi olmaması, bütün kötülüklerin, kinlerin, ihtirasların, savaşların temelidir.» «Yaradan insanları aynı biçimde, aynı toprak üstünde, bu toprağın nimetlerinden aynı şekilde faydalanınlar diye yaratmıştır.» «Hiç kimse diğerrinden fazla almayacağı gibi, hiç kimse bir şeye sahip olmayacaktır. Uhrevî saadete erişmek için birlikte yaşamak» «Bir günlük yiyecek ve bir yıllık giyecekten başka şeye malik olmamak» gerekir.. Mal, ateş, su toprak ortaklaşa kullanılacaktır. Karşılıklı yardım etme, yaradının en çok hoşuna giden harekettir. Fena ve sert hareket, düşmana bile yapılmıyacaktır.

Bu doktrini hükümdar Kübâd da kabul etti. Mazdek'in her dediği yaptırılıyor ve sarayda büyük saygı görüyordu. Mazdekizm'in geniş halk kütleleri tarafından bir kat daha benimsemesi bu devreye rastlar. Artık Mazdekizm bir mezhep değil, devletin resmî doktrini olmak yolundaydı.

Asiller henüz fikir halinde bulunun bu cereyanın yayılmasının kendilerine zararlı olacağını

Yazan :

Muhsin Karaca

çok çabuk anladıklarından bazı teşebbüslere geçtiler. Bunun sonucunu şiddetli bir tepki oldu. Yıllardanberi Beylerin gasbedici idaresi altında, her türlü haklardan ve her türlü iktisadî imkânlardan mahrum bırakılmış halk yığınları, Arap kaynaklarının «aşağı tabaka» dediği kütle, yüksek sınıfın baskısına müthiş bir ihtilâle cevap verdiler. Bu ihtilâl, Mazdekistler tarafından sevk ve idare edildi.

Tarlalar, mer'alar, ormanlar, bütün istihsal kaynakları halk tarafından ortaklaşa kullanılmağa başlandı. Köleler azad edildi, esirler, cariyeler serbest bırakıldı. Mazdekist, rahiplerin esaslarını tespit ettikleri bu ortaklaşa yaşayışına Mazdekizmi bilen bilmiyen fakat aynı sosyal şartların hazırladığı köylü, ırgat ve köleler hızla katıldılar.

Durumdan en çok zarar gören yüksek tabakaya rahiplerinin de katılması ellerindeki bütün kuvveti bu müsterek tehlikeye karşı kullanmağa karar verdiler. Bir askerî darbeye Mazdekistleri koruyan Kübâd, tahttan indirildi ve hapsedildi. Mazdekistler tarafından hapislen kaçırılan Kübâd, Akhünlara

Okuyucularımıza

(Yenibaştan) gazetesi, Başdan gazetesinin devamıdır. Başdan 27 sayı çıkmıştı. Okuyucularımız arasında eski Başdan koleksiyonlarından eksik sayı olanlara on kuruşluk posta pulu karşılığında istedikleri sayılar kendilerine yolların.

Yirmi yedi sayılık eski

Başdan koleksiyonu bir cilt içinde dört liraya idarehanemizde satılmaktadır.

Eski (Başdan) abonelerimizden borcumuz kalan okuyucularımızın, kendilerine yeniden gazete gönderip hesabımızı kapayabilmek için, borcumuzu ve adreslerini bildirmelerini rica ederiz.

TEKNİK

Hapishane Şarkıları

Anacade üzerinde küçücük bir esnaf kahvesi... Vakit öğleye doğrudur. Kahvede hiç kimse-ler yok! Keskin bir güneş beto-na uzanmış...

Zayıf kahveci ocak başında, hırsıyla dikilmektedir. Çökük avurtları, kara sarı yüzü... Bil-hassa kaşları. Kaşları rastlıkla karartılmış gibi simsiyahtır. Çatılıp açılıyor, açılıp çatılıyor.

Adam mühim, çok mühim bir şey düşünmekte, boşa koysa dol mamakta, doluya koysa alma-maktadır. Tam bu sırada bir tahsildarla resmi bir belediye zabıta memuru kahveye giriverdiler. Kahveci döndü, gelenlere baktı, suratı büsbütün asıldı:

— Ne o? dedi, ne istiyorsunuz gene?

Selâmünaleyküm'le bir san-dalye çekip oturan tahsildar, ko caman çantasından zırlı bir defter çıkarıp dizleri üzerine aç tıktan sonra içini çekti, resmi arkadaşına baktı:

— Şerefsiz, namussuzum ki, dedi, utanıyorum!. Sikilyorum, dilim varmıyor!

Resmî:

— Anlıyorum, diye başını sal-ladı, vicdanı olan bir insan!

— Mesele bu, vicdan! İki gün evvel ceza tahsil ettim kendi-sinden. Nasıl dilin varır da ye-ni cezadan bahsedersin?

Öfkeyle çekmecesini çeken kahveci bir tomar makbuz çıkari-p fırlattı:

— Bütün bunlar verdiğim ce-zaların makbuzları arkadaş!.

Tahsildar:

— Yerden göğe kadar haklı-sın! dedi, hattâ şurdan bir is-kenle kapıp beyni bâlâma indir-mekte de mâzursun!

Sözü derhal alan resmî me-mur:

— O haklı, sözüm yok, dedi, sen haksız mısın yani?

— Beni bırak... Görüyorsun, ufacak bir esnaf kahvesi.. Gün-de işlese işlese kaç marka işler? Hiç... Öyle olduğu halde iki gün evvel de ceza ödedi. Şimdi nasıl ödeyecek üç ceza karşılığı on beş lirayı?

— Heriflerde akıl, iz'ân, man-tık denilen şey yok ki... Anca varsa ver. Nasıl? Orası alâka-dar etmez. Bul, buluştur, ver!.. Ben olsam, kendi nefsim, ver-mem! Vermem değil, veremem.. Elimde olsa seve seve veririm. Neden? Çünkü, Devlet baba mil-letin vereceği paralarla yaşıyor!

— Vermem dedin de... Ver-

Hikâye

Yazan :

Orhan Kemal

mek istemezsin belki ama, elle-rinde maşa var!. Gelir isterler, verdin verdin, vermedin mi, Em niyete bir müzekkere, tamam!.

— Orası öyle. Demek istedim ki...

— Hayır bir şey değil, vic-dan dedin de... Cezaların mak-buzunu yazmağa elim varıyor-sa şerefsiz, namussuzum! Ama mecburum, vazife!.. Ben yaz-mazsam kuyruğumdan tutukları gibi yallaah!... Binâenaleyh, yazacam!

Bu cezaların ne cezası, niçin kimin tarafından yazıldığını sor-mak için fırsat kollıyan kahveci tam soracaktı ki, resmî me-mur derhal.

— Arkadaş, dedi, tahsildara, hakca bir şey söyleyecem. İster tut, ister tutma! Çünkü beni alâkadar etmez, kimsenin vazifesine müdahale etmek âdetim değildir!

— Yok, hayır, söyle.. Kanu-nen imkân varsa...

— Din Muhammed dini, yol Gülek Boğazı.. Şeriatın kestiği parmak acımaz! Yol kes, adam boğazla, vicdanı elden bırakma! Bu adamcağız, yani şu mağdur kahveci arkadaşımız bu cezaları vermem diyor mu?

— Yoo... Tenezül etmez öy-le şeyel!..

— Elbette etmez. Ken-

disini en az on senedir tanırım. Özü sözü doğru, kabadayı, mert delikanlıdır!.

Kahveci:

— Ben bu memlekete geleli üç sene oluyor kardeşim! dedi.

— Mesele, senesinde değil... Mert adam olduğun muhakkak. Öyle üçü, beşi, on beşi aramaz-sın!.

— Tabii aramaz canım... O-nun yediği paralar...

— Ben para mara yemedim!

— Bunun bildiği Kanunu, ni-zamı hâkim bilmez şerefsizim!

— Bütün vatandaşlar bunun gibi kanundan, nizamdan çaksa, bu hükümetin arkası yere mi gelir?.

Kahveci.

— Biriniz bırakıp biriniz alı-yorsunuz birader! dedi. Ortalı-ğı lâf kalabalığına boğdunuz tekmi! Kanuncuyuz, âlim üle-mâyız, elimiz açık, tonlan para batırdık!.. Tavcılığı bırakın da bir lâf verin: Bu cezalar niye yazılmış? Kim yazmış? Güna-hımız ne?.

Resmî memur:

— Esasta beni alâkadar et-mez! diye kenara çekildi. Seni severim, mesele bundan ibaret!.

Tahsildar:

— Üç cezadan ikisini reis bey bizzat, kendisi yazmış, dedi, oto-mobille geçiyormuş herhalde, bir pislik görmüş olacak dükkân da...

— Benim dükkânımda? Pis-lik?.

— Buna biz müdahale edeme-yiz. Reis beyin yazdığı cezalara biz kat'iyen müdahale edemeyiz, temyiz, istinafi da yoktur, bilir-sin!..

Resmî:

ki, resmî derhal:

— Her ne kadar bana karış-mak düşmezse de, diye tekrar araya girdi, arkadaşlığımıza bi-nâen söylüyorum, yol kes, adam boğazla, vicdanı elden bırakma!. Çünkü din Muhammed dini, yol Gülek Boğazı... Şeriatın kestiği parmak acımaz!. Ben bunu bi-lir bunu söylerim. Sen şimdi bü-tün mes'uliyeti alıp bu adamca-ğza bir iyilik yapmak ister mi-sin?.

— Ona her türlü iyiliği yap-

AZİZNÂME

AZİZ NESİN'in bir çok gazetelerde yayımlanmış olan manzum hicivleri, 1948 yılında (AZİZNÂME) isimli bir kitap içinde toplanmıştı. Bu küçük kitap, iki ay piyasada kaldıktan sonra, zamanın Adâlet Bakanlığının tahriki ile yazarı aleyhine dâva açılmış, kitap da piyasadaki toplattırılmıştı. Bu kitaptaki manzumelerde Cumhuriyetin, ve hü-kümetin mânevî şahsiyetine hakaret bulan eski Basın Sav-cısı Hicabi'nin iddianâmesi ile mahkemeye sevk edilen san-ık, bu yüzden iki ay hapishanede mevkuf kaldıktan sonra beraet etmiş, fakat karar savcılık tarafından temyiz edilmiş-ti. Temyiz de bu beraet kararını tasdik etmiş ve adâlet böy-lece tecelli etmiştir.

Piyasaya çıkmıştır Gazetecilerden isteyiniz

İsmi bilmediklerim,
Yüzünü görmediklerim,
Eli elime değmemiş dostlarım,
Beraber gülip, beraber ağladıklarım!
Size atılan kurşun güneşin doğduğu yerde,
Şafak sökerken kalbimi buldu.
Bilirim bana vurulan zincir
Yer etti bileklerinizde...

Güneşin battığı yerden yükseldi şarkımız...
Zindanımda bu gece,
Demirleri titreten şarkınızla uyandım.
Alından öpemediklerim,
Yüzünü göremediklerim,
Dostlarım, dostlarım benim!...
Zindanımda bu gece,
Şarkınızla uyandım.

MEHMET TAŞTAN

mak isterim, kendisi bilir... Ama gayri kanunî bir istekse...

— Gayri kanunî değil... Sa-dece iğmâzi ayn bâbindan... Sen şimdi reis beyin yazdığı ve re's-sen kesinleşen cezanın makbu-zunu yaz, parayı al, arkadaşla-rın yazdığını da...

— Vallahi bilmem ki... Yu-karı tükürsen büyük, aşağı tükür-sen sakal!

Kahveden hırsıyla fırlayan kah-veci komşubakkaldan buruş bu ruş bir on liralık aldı, geldi, tah-sildarın açık duran defterine fır-lattı:

— Sizin karşınızda enayi yok! Resmî:

— Doğru!.. dedi.

— Ne doğrusu? Dalga mı ge-çiyorsun? Andavallı mı belle-din yamacındakini?.

— Estağfurullah!

— Yaz makbuzunu yaz hadi! Siz giderken ben geliyordum!...

Kestiği makbuzu kahveciye uzattıktan sonra buruş buruş on luğu pantolonunun cebine indir-i veren tahsildar, defterini çanta-sına yerleştirip kalktı.

Resmî arkadaş dışarı çıkmış-ti. Usullacak:

— Sen ona boş ver! dedi, ya-rın bu vakit, yahut akşamüstü uğrarım, öteki beş lirayı hazır-la da...

Dükkândan usullacak çıktı.

Kaşları dehşetle çatılan kah-vecinin sol gözü kötü kötü seyir-meğe başlamıştı. Elinde mak-buzla kahve kapısında bir müd-det dikildikten sonra götürdü makbuzu çekmeceye attı:

Betondaki güneş derlenmiş, toplanmıştı, kapıya doğru usul usul çekilmekteydi.

Okuyucularımızın dikkat Nazarına

Bugünkü hayat şartları içinde haftalık bir gazete-ye 25 kuruş vermenin çok güç olduğunu gayet iyi bi-liyoruz. Fakat bu çeşit cid-di gazetelerin satışlarının az olması, fiatı daha indir-memize mani oldu.

Şimdiye kadar olan tec-rübelerimize göre, Yenibaş-tan'ın fiatı 25 kuruş ol-duğu halde bile, her hafta onun zararını başka neşri-yatımız vasıtası ile kapa-mak zorunda kalacağımızı tahmin ediyoruz. Bununla beraber hesaplarımız ga-yet açıktır. Eğer gazete; değil kâr etmek, hattâ ken-dini kurtarır duruma ge-çerse, fiatını derhal 20 ku-ruşa indireceğimizi ve da-ha fazla sayfa çıkaracağımızı okuyucularımıza va-dederiz.

Bilmek

(Langston Hughes'e)

Anlıyorum kardeşim, anlıyorum
— Zencî olma lüzum yok —
Şarkıların niye kara anlıyorum,
Senin Afrika'nın derinlikleri gibi.
Anlıyorum Allahından ne istiyorsun
Geceleri yatmadan;
Diliyorsun insan oğlunun hakkını,
Biliyorum kardeşim, biliyorum..
Biliyorum nasıl boyadın
Vaşington'un ayakkabılarını.
Biliyorum kardeşim, biliyorum
Seni nasıl linç ettiler,
Nasıl kestiler ellerini
Öz yurdundaki medenî insanlar.
Biliyorum nasıl şarkı söyledin
— Afrikadan Corci'ya kadar uzanan —
Uzun yollar boyunca.
O şarkılar senindi,
Biliyorum nasıl öldü Lincoln
Biliyorum niçin öldü Lincoln.
Biliyorum kardeşim, biliyorum.
Niye — beyaz peygamber — İsa'ya
Soruyorsun
Dua denilen şey neye yarar?.

N. Y.